

OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Sr. Sheryl Frances Chen osco, s. 1
Påske – å se Gud i tomheten

Fra «Pacem in terris» til årets Fredsdag, s. 5
Fredens utfordring

Are Hugo Pripp, s. 10
Katolsk tro og naturvitenskapene

Olav Egil Aune om Olivier Messiaen, s. 14
«Jeg foretrekker oppstandelsen»

Edith Steins brev til pave Pius XI, s. 17
«Ansvaret hviler også på dem som tier»

Joseph Mulvin o.p., s. 20
Skriftemålet – en gave

May-Lisbeth Myrhaug, s. 22
Juan Diego – første indianske helgen

HÅPETS OMKVED

Sist det var krig i Gulfen, ble BBC pålagt ikke å spille Lennon/McCartney-sangen *Give peace a chance*. Blir det slik også denne gang? For nå er krigen mot Irak offisielt i gang: Krigen er knapt timer gammel, og aller siste bit til St. Olavs påskenummer skal på plass

Freden fikk ikke den sjanse som mange – ikke minst mange i det Bush-administrasjonen noe nedlatende har kalt «det gamle Europa» – mente den burde ha. Mer tid var omkvedet – fra våpeninspektørene, fra FN, fra statsledere, fra bistandsorganisasjoner, fra kristne kirker av nesten alle avskygninger, fra ... Listen er lang.

Tid så diplomati og press kan virke, tid så vi kan unngå en «urettferdig» krig. For selv om Saddam Hussein er en skurk og tyrann av adskillig kaliber: Den krigen du planlegger, faller ikke inn under det kristen tradisjon forstår med «rettferdig krig», var meldingen til president Bush, «gjenfødt» kristen med tilknytning til metodistene, fra hans egen lokale kirkeleder. På katolsk hold, der denne tradisjonen har lengst røtter, er det, som St. Olavs lesere vil vite fra flere artikler i bladet i fjor høst, økende skepsis og usikkerhet om begrepet i det hele tatt er tjenlig i dagens stadig mer komplekse og sammenvevede verden og med dagens ødeleggelsespotensiale. Hos en del politikere er interessen for begrepet underlig stigende.

Skråsikker tro på egen rettferdig sak er varemerket for de politiske hauker i Washington. Skråsikker politisk tro pakket inn i religiøst ladete ord: fra det rutinemessige, men for forholdene særdeles lite velvalgte «God Bless America» til «korstog mot terror» og mot «ondskapens akse» og til slagord som «infinite justice», altomfattende rettferdighet, og «enduring freedom», vedvarende frihet. Ord og begreper med smak av apokalypse og endetid og, vil mange mene, anstrøk av messianisme. Ord som dekker for politikkens ikke alltid rene og edle hensikter – og for virkelighetens gru.

Til dem som utrettelig har villet gi freden en sjanse, hører pave Johannes Paul II. De garvede, gamle diplomat-kardinaler han sendte til Washington og Bagdad, nådde ikke frem med sitt ærend: å tale menneskehetens og medmenneskelighetens sak – ikke ta parti. En slags *mission impossible* ante de kanskje allerede i utgangspunktet? Verdifulle markeringer likefullt, ikke minst overfor den muslimske verden: Blir det krig, er det *mot* den katolske kirkes ønske og bønn.

Pavens gjentatte «krig er alltid et nederlag» er et manende håpets omkved. Fra et Europa som, alder til tross, kanskje likevel er mindre kortpustet og nærsynt enn mannen i Det hvite hus og hans skråsikre rådgivere. Sni sverdene om til plogjern, rådet profeten i fjern fortid. Det er der det har sviattet. På flere hold.

Det er morgen første krigsdag, og på NRK P2 lyder Joseph Haydns *Messe i krigens tid: miserere nobis*, trygler koret. *Dona nobis pacem*, gi oss fred, trygler hjertet.

Gi oss og dem, der ute hvor bomber faller og raketter avfyres, fred. Fort. Så vi kan begynne å smi om våpnene.

UKJ

påske – å se Gud i tomheten

AV SR. SHERYL FRANCES CHEN, OCSO

De som har lest Jostein Gaarders «Sofies Verden» husker sannsynligvis en filosofitime som fant sted på en kafé. Filosofilæreren, Alberto, hadde fortalt Sofie at de skulle møtes på kaféen på en bestemt tid. Men han kommer bevisst for sent for å demonstrere Sartres teori om at vi tilintetgjør de omgivelsene som ikke har betydning for oss. Sofie erkjenner at da hun kom til kaféen, var hun opptatt av at hun ikke så Alberto. Filosofilæreren sier: «Er det ikke litt rart at det første du så i dette lokalet, var noe som ikke var her?»

I påsketiden mediterer vi over den tomme grav. Vår tro er grunnlagt på noe vi ikke ser. De første disiplene begynte å tro nettopp fordi de ikke

så liket. I Matteus-evangeliet sier engelen til de to Mariaene: «Frykt ikke! Jeg vet vel at dere ser etter Jesus, han som ble korsfestet. Men han er ikke her, han er oppstanden, slik som han sa – kom bare hit og se stedet hvor han lå!» Teksten som står i evangeliet hos Markus, er nesten

den samme: «Bli ikke forferdet! Dere søker Jesus fra Nasaret, han som ble korsfestet. Han er oppstanden, han er ikke her. Se, der er stedet hvor de la ham!». Kvinnene søker en de elsker. Ingen andre har betydning for dem. Det glade budskap er at han *ikke* er til stede! Engelen oppfordrer kvinnene til å se den tomme plassen som bevis.

I Lukas-evangeliet kommer kvinnene til graven. De går inn, men finner ikke Jesu legeme. To engler sier: «Hvorfor søker dere den levende blant de døde? Han er ikke her, han er oppstanden.» Det er som om kvinnene ikke burde ha forventet å finne noen i graven. Evangelisten Johannes forteller at Maria Magdalena ser at steinen foran graven er tatt bort, men hun går ikke inn. Hva ser hun? Kanskje bare et mørkt hull? Hva betyr det? Hun løper til Peter og Johannes, og de to disiplene skynder seg til graven. Johannes kommer først fram og ser lin-

*Sr. Sheryl Chen er cistercienser-
nonne, kom til Tautra
Mariakloster i februar 2002 og
«håper å bli her». Født i 1957 i
Princeton, New Jersey (USA),
ble kristen som 16-åring og
katolikk på sin 21. årsdag «på
grunn av liturgien». Studier i
religion ved Yale, Connecticut,
og Notre Dame, Indiana; bak-
grunn bl.a. som redaktør og
bidragsyter til katolske tidsskrif-
ter. Begynte sitt klosterliv i
1983, avla evige løfter i 1988.*

ST. OLAV HEFTE 4/5, 2003

klærne, men han går ikke inn i graven. Da Peter kommer, går han inn og ser linklærne. Nå går også Johannes inn, og «han så og trodde». Hva ser han som får ham til å tro? En grav som er tom bortsett fra linklærne.

Maria står utenfor graven og gråter. Da hun ser inn i graven, spør to engler henne «Kvinne, hvorfor gråter du?» Hun forklarer at hun søker sin Herre. I det samme står Jesus der, men hun gjenkjenner ham ikke. Jesus spør: «Hvem leter du etter?». Når han uttaler hennes navn, gjenkjenner hun ham plutselig som hennes kjære Rabbuni. Det er kjærlighet og tro som gjør det mulig å se det som ikke er der, å gjenkjenne ham som vi har kjær, å se Gud i tomhet.

Min abbedisse innrømmer i boken *Seasons of Grace* at hun ofte har det svært travelt i fastetiden. Når påsken kommer, føler hun at hun ikke har fastet bra nok, ikke har lest bra nok, ikke har gjennomført fastetiden på en hengiven måte. Hun føler at hun ikke kan klare å feire påske fordi hun ikke er ferdig med sine forberedelser. Men hun har opplevd at alt Gud trenger, er en tom krukke. Når vi føler oss svake, uverdige og tomme, akkurat da er vi det perfekte sted for Guds virksomhet.

En av vennene mine var prest i en orden i nesten 30 år. Mens han gjennomgikk en veldig vanskelig midtlivskrise, bestemte han seg for å forlate sin orden og sin prestegjening. Jeg kunne ikke ha vært mer overrasket, fordi jeg kjente ham som en hellig prest som levde nær Gud. Men jeg følte også at han ikke ville gjøre noe uten å være overbevist om at det var Guds vilje. Hvordan kunne det være Guds vilje at min venn forlot presteskabet? Et stort paradoks: Jeg forsto det ikke, men jeg trodde hans krise også var Guds vilje. I et brev som jeg fikk etter at avgjørelsen var tatt, sa han at når vi ikke kan forstå livets begivenheter, og selve livet er i ferd med å bryte sammen, da kan vi være sikre på at det er Gud som leder vårt liv. Det er ikke vi, fordi vi ville aldri ønske å ha det så vanskelig. Da er alt vi kan gjøre å overgi oss til Gud i tomheten og mørket.

De som tar bønn på alvor, bør leve i et grenseland. Michael Casey, en cisterciensermunk i Australia, skriver om bønnens «nedbrytning». På en måte mener Gud å bryte ned vårt bønneliv. Ja, vi må ønske å be, vi må praktisere, men etter en stund må vi få vite om det er Gud som

styrer alt, og ikke oss. Vi er avhengige av Gud til og med i vårt ønske om å be. Vi klatrer opp fjellet og faller ned igjen.

Et klokt fellesskap og en klok menighet vet at det er slik det forholder seg med Gud, og vil la «nedbrytningen» skje, når den er der. Samtidig vil de andre medlemmene på Kristi legeme støtte dem som opplever bønnens sammenbrudd. Vi som bor i Norge – bokstavelig talt i verdens ytterkant, katolikker blant lutheranere og midt i en verdsliggjort kultur – har en fin anledning til å leve i et grenseland, på kanten.

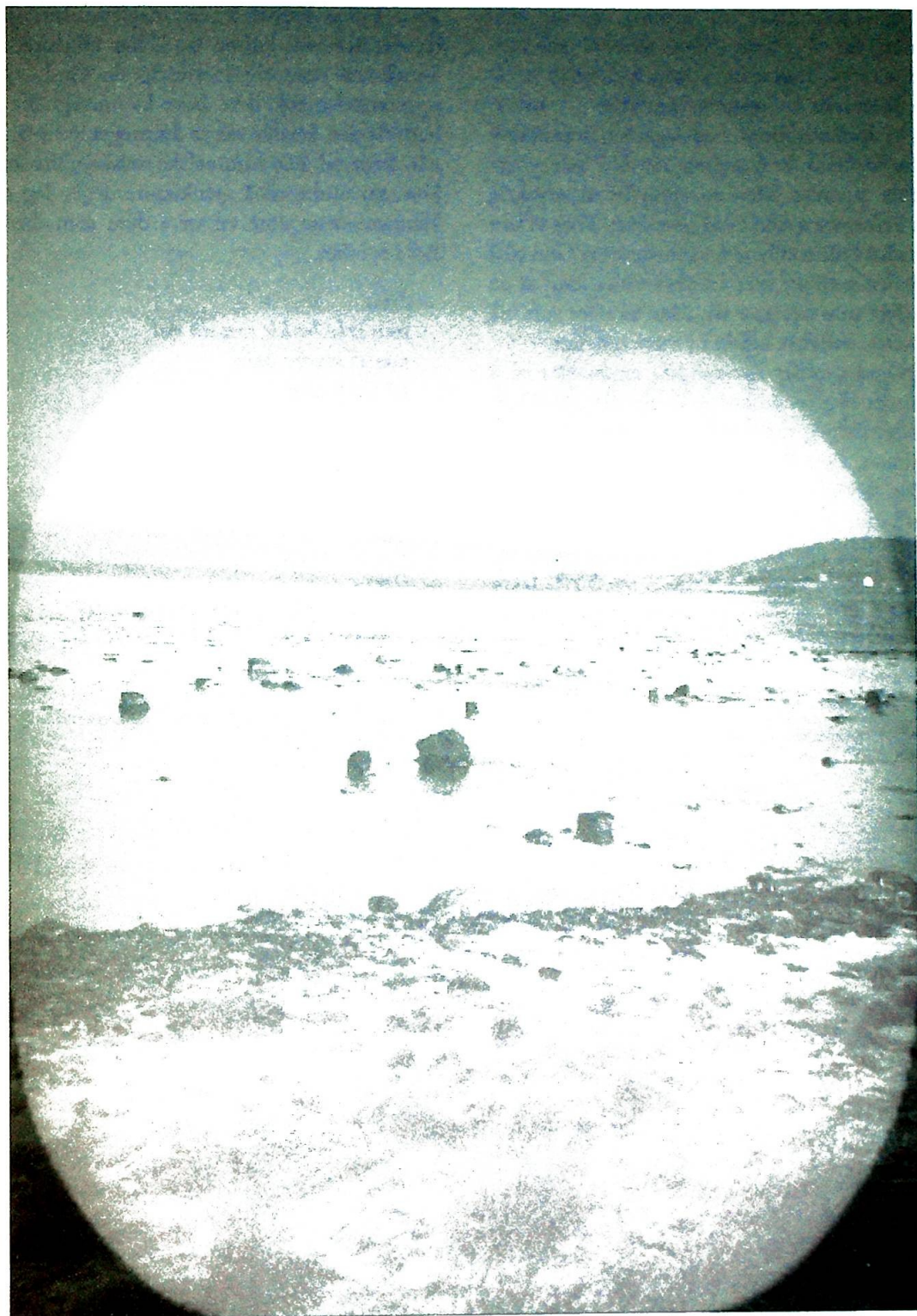
Historien om Jesus og den rike mannen, som står i Lukas i 18 kapittel, belyser idéen om at tomhet kan forstås som god. Jesus sier: «Men én ting står ennå igjen: Selg alt du eier, og del pengene ut til de fattige, – så får du en skatt i himlene. Og kom så og følg meg.» Jesus ser på den rike mannen med kjærlighet og medfølelse fordi han ser at han ikke kan klare å gjøre det. Det er som om Jesus ønsker at han skal lage en tom plass i seg selv. Akkurat der er det Gud vil virke. Men mannen mangler *savnet*. Det er ikke plass for Gud.

Maria synger: «Min ånd fryder seg over Gud, min Frelser, for han har sett til sin ringe tjenerinne.» Jeg har funnet oversettelser på engelsk som bruker ordene *nothingness*, *lowliness*, *emptiness*, til og med *depression*. Maria opphøyer Herren som om disse tingene er gode. Men kanskje er de gode fordi de gir Gud plass til hans gjerninger. Den viktigste betingelsen for at Maria blir utvalgt til å bære Guds sønn, er at hun har en tom livmor. På gresk betyr ordet livmor (*gasthr*) hulrommet på baksida av et skjold. Det er tomt. Det beskytter livet. Marias livmor – hennes tomme plass – beskytter Gud.

*I påsketiden
mediterer vi over
den tomme grav.
Vår tro er grunnlagt
på noe vi ikke ser.*

*Det er kjærlighet og
tro som gjør det
mulig å se det som
ikke er der ... å se
Gud i tomhet.*

Det forekommer meg at Gud ikke kan motstå tomhet. «I begynnelsen skapte Gud himmelen og jorden. Jorden var øde og tom, og mørke

«Når det er fjære her på Tautra, avslører det store steiner i bukta. Når det er fjære i ditt liv, hvilke steiner avsløres? Er det de tingene som hindrer deg fra å være tom for Gud?»

Foto: Sr. Sheryl Frances Chen ocso.

lå over havdypet. Men Guds Ånd svevet over vannet.» Når Gud ser tomhet, sender han Ånden for å puste. Ting skjer i mørket. Nonnene på Tautra lager urtesåpe, og vi vet at den kjemiske reaksjonen inntreffer i mørket. Når vi opplever mørke, ødeleggelse eller tomhet i vårt bønneliv, er fristelsen der til å fylle, overse eller reparere. Men da oppfyller vi nøyaktig den betingelsen som Gud liker best. Hvis vi kan motstå å fylle tomheten, så inviterer vi Gud til å fylle den med seg selv. I Lukas 6 sier Jesus at de er salige som hungre nå. Men ve dem som nå er mette. Salighet består i å være umettet.

Når du treffer bunnen, da er du klar til å motta et livgivende ord, selv om det synes helt utrolig. Da jeg var tenåring, pleide jeg å samle på sitater. *Den laveste fjære er tidevannets vendepunkt.* Men hvordan kan vi vite når den er lavest? Når vi mister motet, kan livet føles som om det ikke kan synke lavere. Men av og til tar vi feil. Det fortsetter å synke. Når det er fjære her på Tautra, avslører det store steiner i bukta. Når det er fjære i ditt liv, hvilke steiner avsløres? Er dette de tingene som hindrer deg fra å være tom for Gud?

Den Oppstandne ble gjenkjent på sårene sine. Tomas krevde å få se naglemerket i Jesu hender før han kunne tro. Han erkjente den korsfestede som sin Herre og sin Gud. Jesu oppstandelse tok ikke bort kjennetegnene på hans lidelse. Hvilke sår er du preget av? Når du når frem til det himmelske selskap, hvordan kommer andre til å gjenkjenne deg? Jeg tror kjennetegnene dine vil være dem som du har fått i tomhet.

*Hvis
hun ikke hadde roet sin sjel
som et avvent barn
på Guds fang*

*Hvis
hun ikke hadde lært
å kjenne nærvær
i tomhet*

*Hvis
hun ikke hadde spisset sitt indre øre
mot bankingen av Guds hjerte
eller vingers dur*

Ville hun da ha lagt merke til engelen?

fredens utfordring

FRA JOHANNES XXIIIs «PACEM IN TERRIS» TIL JOHANNES PAUL IIs BUDSKAP
TIL VERDENSFREDS DAGEN

AV UNNI KLEPPER JOYNT

«Aldri har visst et pavelige dokument vakt en slik oppsikt i den vide verden som pave Johannes XXIIIs siste encyklika. Sjelden har det visst vært så gode grunner for det heller,» fastslo St. Olav på lederplass i nr. 9-1963. Et ekko av hva bl. a. langt mer toneangivende Le Monde hadde fastslått på lederplass om rundskrivet «Pacem in terris», Fred på jord. «Et av de store fribrev i historien,» mente en representant for Europarådet. Nærliggende da for dagens pave å hente inspirasjon til sitt budskap til Verdensfredsdagen den 1. januar i år nettopp i «Pacem in terris». Begge dokumentene fortjener mer oppmerksomhet enn de par linjer det ble plass til på lederplass i første nr. av St. Olav 2003.

For *Pacem in terris*, som i disse dager fyller 40 år, var et skjellsettende dokument. Skjellsettende i innhold, men også fordi det var det første pavelige rundskriv som henvendte seg ikke bare til katolikker, men til hele verdens befolkning, til alle mennesker av god vilje. Johannes' anliggende var fred, «denne menneskehetens dype lengsel». En fred ikke bygget på våpenmakt eller maktbalanse, men på fire bærekraftige søyler: sannhet, rettferdighet, kjærlighet (i betydningen solidaritet) og frihet.

At rundskrivet ble offentliggjort onsdag i påskeuken, er nok en grunn til å trekke den frem i et påskenummer av St. Olav. Pave

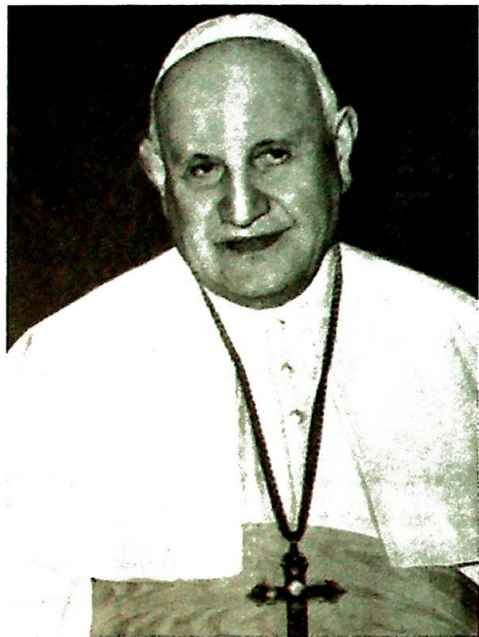
Johannes døde bare seks uker etter utsendelsen: Mange regnet ham som en overgangsskikkelse da han ble valgt, 77 år gammel, i 1958. I stedet ble han den som innledet den store fornyelsen i Den katolske kirke i forrige århundre: Det 2. Vatikankonsil fra 1962-65. Dagens overhengende krigsfare gjør de to pavers tanker om hvordan freden kan bygges, like overhengende aktuelle.

Et budskap – et tilbud

Verden så ikke fredelig ut påsken 1963. Man var midt oppe i «den kalde krigen» med terrorbalanse og atomtrussel. To år før var Berlinmuren

blitt reist, en mur som ikke bare delte byen, men på en måte også verden, i to: To ulike måter å forstå og bygge samfunnet på. Og høsten 1962, kort etter at konsilfedrene hadde samlet seg i Roma, hadde verden vært på kanten av kjernefysisk krig: Cuba-krisen hadde rystet sinnene. Inn i dette noe håpløse landskap taler Johannes XXIII med varme og overbevisning om det mange mener er umulig: Fred på jord.

«*Pacem in terris* er en pendant til eller snarere en fortsettelse av pave Johannes' andre store sosiale encyklika, *Mater et magistra*,» skrev St. Olav på lederplass straks rundskrivet forelå.

Pave Johannes XXIII ble valgt til pave i 1958, 77 år gammel. Han var «overgangspaven» som ble den store fornyer. Han døde pinsefasten 1963.

Lederen var signert G., altså Erik Gunnes, som sammen med sin *confrater* Hallvard Rieber-Mohn utgjorde St. Olavs redaksjon den gang. «En fortsettelse, og en utvidelse,» skrev Gunnes videre. For mens *Mater et magistra* «først og fremst hadde til oppgave å bringe *up to date* det klassiske katolske 'tredje standpunkt' i sosiale spørsmål, og formulere et alternativ til statssosialismen og kapitalismen, har den nye encyklika et videre sikte. Den henvender seg til 'alle mennesker av god vilje' (for første gang i de pavelige encyklikaers tohundreårige historie) og søker først og fremst å legge et grunnlag for det internasjonale samfunn, og dermed for en varig fred, som alle mennesker kan bygge på; paven søker

å formulere et aksjonsprogram som alle godviljens mennesker kan la seg inspirere av,» skriver Gunnes.

Det er særlig «to eller tre punkter» som har slått verdensopinionen, og som er blitt de viktigste, heter det videre. Det gjelder pavens uforbeholdne støtte til FN, som generalsekretær U Thant uttrykte sin store takknemlighet for, og det gjelder hans stillingtagen til krigen. «Det er karakteristisk for pavens hele innstilling at i en encyklika som er viet freden, tar ikke selve krigens problem mange linjene,» skriver Gunnes. «Men disse linjene er klare, og de er vesentlige.» For Johannes XXIII sa klart fra hva han mente om rustningsvanviddet og atombombetrusselen: Terrorbalansen fører til stadig større våpenarsenaler og gjør at «verdens befolkning lever i kontinuerlig frykt, likesom under trusselen av en forferdelig orkan som når som helst kan bryte løs». Forpliktende avtaler om nedrustning og våpenkontroll er veien å gå, men det alene er ikke nok: Her trengs «en fullstendig nedrustning som også når sjelen: Man må arbeide i enighet og oppriktighet for å fjerne frykten og krigspsykosen. Det forutsetter at man erstatter den grunnsetning som hevder at freden er et resultat av likevekten i rustninger, med det prinsipp at den sanne fred bare kan bygges på gjensidig tillit,» fastslo pave Johannes. Og tilføyde, med sin karakteristiske blanding av realisme og optimisme, at oppgaven «er enorm», men «vi mener at dette er et mål som kan nås».

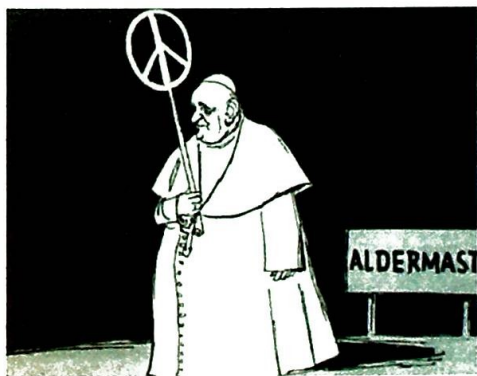
God grunn til oppsikt!

Det tredje punkt, «encyklikaens mest revolusjonerende avsnitt», er «uten tivil det som behandler katolikkenes samarbeid med anderledes tenkende (les: doktrinære sosialister og kommunister) på det samfunnmessige plan». Paven begrunner og bekrefter den tilnæringspolitikk som diskret har vært ført fra begge kanter den siste tiden. «I pave Johannes' uttalelser om krigen ligger det i virkeligheten ikke noe vesentlig nytt og annet enn det Pius XII allerede sa,» fastslår Gunnes. «Men Pius var den abstrakte teolog, som uttrykte seg uhyre omsvøpsfullt og la vekt på nyansene; han ble bare hørt av de få. Dette siste forklares nok også delvis av hans holdning til kommunismen; den hardnet til ettersom årene gikk, og han fikk oppleve Stalin-tidens siste hårde fase. Pave Johannes står overfor en nye situasjon. Han innser at kommunistisamfunnet er kommet for å

bli på ubestemt tid, at det i hvert fall ikke vil bli omstyrtet med vold, men må og *kan* forvandles innenfra. Samtidig heter den Sovjet-diktator han har å gjøre med, ikke Stalin, men Nikita Krustsjov. Når paven nå åpner muligheter for en 'åpning til venstre' på verdensplanet, er det da ikke bare et uhyre dristig, taktisk trekk. Det er, som hele hans encyklika forøvrig, uttrykk for en dypt grunnfestet overbevisning om at den sosiale revolusjon svarer til et reelt fremskritt for menneskeheten, og for et derav følgende ønske om å tre i dialog med enhver bevegelse som har denne revolusjon til gjenstand og formål.»

Pacem in terris åpner med et klart ja til menneskerettighetene – helt siden ordet først dukket opp under den franske revolusjon et noe belastet ord i mange katolske ører! – fra retten til livet og de nødvendige midler til å sikre et menneskeverdig liv til rett til arbeid og retten til å ære Gud «ifølge samvittighetens rette norm» og til å bekjenne sin religion privat og offentlig. «Paven synes her med andre ord å slå fast toleranseprinsippet,» skriver Gunnes. Et prinsipp, vet vi nå i ettertid, som konsilet først etter langvarig og hard strid kjempet seg frem til.

Det var altså reelt grunnlag for den oppsikt *Pacem in terris* vakte, internasjonalt og, etter hvert, også her hjemme. Det kjente «Me skal koma um ikkje så brått» kunne godt tjent som motto for den norske dagspressens reaksjon på encyklikaen, skriver fr. Candidus alias pater Hallvard Rieber-Mohn i spalten *Blikk på tiden* (St. Olav 9-1963), «men etterhvert tar en da mål av den også her, og med gledelig og positiv åpenhjertighet». Fr. Candidus viser bl.a. til

Karikaturtegnerne gjorde pave Johannes XXIII til «atomprotestant», mens encyklikaen *Pacem in terris* var langt mer enn en protest mot opprustning og den var en positiv og nyansert fredsplan.

Dagbladet, som kaller rundskrivet «kanskje den betydeligste hending i verdenspolitikken på mange år»; paven og kretsen rundt ham heiser signaler «som kan varsle uante omvurderinger i verdenspolitikken». Og *Arbeiderbladet* fastslår at Johannes XXIII, siden han ble valgt, «bevisst har gått inn for å støtte den sosiale frigjøring». Avisen roser hans dristige initiativ for samling på tvers av ideologier og tro om en avspennings og tillitens politikk: «Det er en sosial og en politisk revolusjon pave Johannes setter i gang i den katolske kirke. Det kan ikke unngå å få virkninger på det politiske liv over store deler av verden. Påskebudskapet er oppløftende lesning,» skriver avisen. «Selv Pravda har trykt et utdrag på 350 ord, der appellen om prøvestans og nedrustning blir gjengitt, mens appellen om frihet og fulle menneskerettigheter for alle er utelatt.»

Annetsteds i St. Olav siteres Sovjet-leder Krustsjov selv: «Mange bemerker i dag at pave Johannes XXIII, i motsetning til visse av hans forgjengere, har en realistisk innstilling til en rekke av vår tids brennende spørsmål, og først og fremst til fredens og nedrustnings problem (-). Man kan ikke unngå å se at denne innstillingen er grunnet på en reell forståelse av den fare krigen betyr (-). Vi kommunister godtar ingen religiøse idéer. Men samtidig mener vi at for å bevare freden må alle krefter forene seg.» Og, selvsagt, siteres president Kennedy, som, i likhet med paven, skulle dø om noen måneder: «I egenskap av katolikk er jeg stolt over rundskrivelsen, og i egenskap av amerikaner har jeg hatt ting å lære av den (-) Vi er i ferd med å lære å snakke fremskrittets og fredens språk ut over våre sekteriske gjerder.» Som tidligere nevnt stor anerkjennelse også i franske *Le Monde*, ikke alltid det mest pavevennlige organ: I en lang leder heter det bl.a. at «ved å ta opp freden som hovedtema, 'denne menneskehetns dype lengsel', har paven kastet i vektskålen hele sin popularitet såvel som sin autoritet. Han gjør det klart for 'hele den menneskelige familie' at han føler seg åndelig ansvarlig for dens skjebne, uten å skjelle mellom troende og ikke-troende. Aldri har Kirken så klart avvist enhver religiøs ghetto».

Begeistret mottakelse til tross – ytterste høyrefløy, «fascistpressen», var «irritert!» – skulle man likevel ikke gjøre seg illusjoner, mente St. Olav. Det er ikke fritt for at en del kommentatorer plukker ut det ufarlige som passer deres

egen dagsorden, og lar de virkelige utfordringene ligge. «En kan tvertimot bli nokså nedtyngt av å lytte til dette kor av gode samvittigheter. For hvem er ikke for verdensfellesskapet? Hvem er ikke for menneskerettighetene? Hvem er ikke for freden?» skriver Gunnes i sin leder. Uten pavens egen tekst for hånden, «kan man lett få det inntrykk at det kun dreier seg om alminneligheter som alle kan si seg enig i, men som ikke virkelig kan inspirere noen. I realiteten forholder det seg ikke slik. Encyklikaen bringer den ene skarpe stillingtagen etter den annen, og den slår både til høye og til venstre. Ikke minst Vestens kristne statsmenn vil få adskillig å tenke over, dersom de setter seg ned og studerer pavens ord for å ta dem alvorlig,» fastslår Gunnes.

Pacem in Terris - en varig forpliktelse

Fremdeles mange og gode grunner til å ta pave Johannes' ord alvorlig, mener dagens pave. Som meget bevisst knytter an til *Pacem in terris* i sitt fredsbudskap for året 2003. For: «Den gang som nå er det menneskets dypeste lengsel å leve i fred». Årets pavebudskap fikk, forståelig nok, ikke de store overskrifter. I den grad pavelige gjøremål har nådd overskriftene de siste månedene, har det dreiet seg om konkrete initiativer for, om mulig, å bidra til å hindre krig i Irak, initiativer som kardinal Etchegarays reise til Bagdad, audienser med Iraks utenriksminister Tariq Asiz og Englands statsminister Tony Blair og inntrengende appeller til involverte parter om å søke fred med alle midler. Johannes Paul IIs aktualisering av *Pacem in terris* er viktig å

Gode grunner til å ta pave Johannes XXIIIs ord alvorlig, mener dagens pave, Johannes Paul II. Bildet er fra møtet i Vatikanet nylig med Iraks kristne utenriksminister Tarik Aziz.

trekke frem – til oppmuntring og trøst, men enda mer til utfordring! – nå som krig truer. Her følger noen utdrag og hovedpunkter.

Johannes XXIII understreket bl.a. at menneskeheten hadde tatt fatt på en ny etappe på sin reise, en ny fase i sin historie, en fase karakterisert av tanken om menneskenes grunnleggende likeverdighet. Men også «på et annet punkt viste *Pacem in terris* seg å være profetisk,» skriver pave Johannes Paul II, nemlig ved «å forutse neste fase i den verdenspolitiske utvikling. I en stadig mer globalisert verden må selve begrepet 'det felles beste' omtolkes med hele verden som horisont, mente pave Johannes XXIII. For å resonnerer korrekt, må man derfor tale om hele verdens beste, det universelle felles beste.»

Dessverre, skriver dagens pave, «nøler verdenssamfunnet ofte når det gjelder plikten til å respektere og virkeliggjøre menneskerettighetene. Men denne plikten gjelder alle de grunnleggende rettighetene og tillater ikke at man velger og vraker tilfeldig, for det kan føre til ulike former for diskriminering og urettferdighet. Samtidig ser vi at det utvikler seg en urovekkende kløft mellom en rekke 'nye' rettigheter som fremmes i de teknisk avanserte samfunn, og de grunnleggende menneskerettighetene som ennå ikke respekteres i utviklingslandene. Jeg tenker f. eks. på retten til mat, drikkevann, husvære, selvbestemmelse og selvstendighet. Det blir ingen fred om man ikke minsker og til slutt overvinner denne kløften.»

Paven minner «med ydmykt mot» om «kirkens århundregamle lære om fred som *tranquillitas ordinis*, 'roens orden', som den hellige Augustin kalte det (*De Civitate Dei* 19,13). Denne læren ble utdypet i *Pacem in Terris* og er blitt viktig for dagens verden, både for landenes ledere og for vanlige borgere. Alle kan lett konstatere den store 'uorden' i dagens verden. Spørsmålet er hvilken form for orden som skal erstatte denne uorden slik at menn og kvinner kan leve i frihet, rettferdighet og sikkerhet. Sin uorden til tross, er jo verden likefullt organisert på ulike måter – økonomisk, kulturelt og politisk – og man spør seg også ut fra hvilke prinsipper disse nye former for verdensorden er i ferd med å utvikle seg?»

Her står vi overfor store problemer, skriver paven, problemer som viser at «spørsmålet om 'verdensorden' også er et spørsmål om fred og følgelig også om moralske prinsipper. Med

andre ord: Også fra denne synsvinkel ser man klart og tydelig at spørsmålet om fred ikke kan skilles fra spørsmålene om menneskeverd og menneskerettigheter. Dette er en av de evige sannheter som fremsettes i *Pacem in terris*, og vi gjør vel i minnes dette og tenke over det nå når den encyklikaen fyller 40 år. Er ikke tiden inne for at alle må samarbeide om å skape en ny 'organisasjon' som omfatter hele den menneskelige familie, for å sikre freden og harmonien mellom folkene og en allsidig utvikling? Misforstå meg ikke: Det dreier seg ikke om å skape en global overstat. Det gjelder snarere å understreke hvor viktig det er å påskynde de prosesser som allerede er i gang, og som søker å imøtekomme det verdensomspennende behovet for en demokratisk måte å utøve politisk makt på, både nasjonalt og internasjonalt, og tilfredsstillende kravene til åpenhet og troverdighet på alle nivåer i det offentlige liv,» skriver paven.

Bidra til «en fredskultur»

«Opp mot dem som mener politikk nødvendigvis er løsrevet fra moralen og bare underlagt partiske interesser, holdt pave Johannes XXIII et sannere bilde av den menneskelige virkelighet. Han pekte på en vei til en bedre fremtid for oss alle. Nettopp fordi menneskene er skapt med evne til foreta moralske valg, ligger ingen menneskelig aktivitet utenfor den moralske bedømmelses sfære. Politikk er en menneskelig aktivitet og derfor underlagt særskilte former for moralsk granskning. Det gjelder også internasjonal politikk,» fastslår pave Johannes Paul. Dagens situasjon i Midt-Østen og Det hellige land viser hvor galt det kan gå når internasjonal politikk blir en slags frisone hvor morallovene ikke har noen innflytelse. Den kumulative effekten av år på år med vold og gjengjeldelse gjør at alle forsøk på å dra i gang en seriøs dialog om de egentlige spørsmålene, mislykkes. «Brodermordene» i Midt-Østen viser behovet for kvinner og menn som tror på menneskerettighetene og menneskeverdet og har vilje til å sette dem ut i livet. «En begynnelse vil være å satse på sannhet, ikke på propaganda, som ofte er et skalkeskjul for utillatelige hensikter,» skriver paven.

«Det er et ubrytelig bånd mellom fredsarbeid og respekt for sannheten. Ærlighet i formidlingen av informasjon, rettferdige rettssystemer, åpenhet i de demokratiske prosesser – alt

dette gir borgerne en følelse av sikkerhet, villighet til å løse konflikter på fredelig vis og lengsel etter ekte og konstruktiv dialog, som igjen utgjør premissene for varig fred,» påpeker paven. «Politiske toppmøter – regionalt og internasjonalt – tjener kun freden dersom de felles overenskomster overholdes; skjer ikke det, vil folk etterhvert miste troen på dialog og ty til vold i stedet. *Pacta sunt observanda*, sier det gamle ord. Og selv om avtaler alltid må holdes, bør løfter gitt til de fattige anses som spesielt bindende. Manglende overholdelse av løfter om hjelp til utviklingsland, er et alvorlig moralsk spørsmål som ytterligere understreker den urettferdighet og ubalanse som råder i dagens verden. Tillitsbrudd øker de fattiges lidelser og fører til slutt ut i håpløsheten. Tillit er en grunnleggende sosial kapital når det gjelder internasjonale relasjoner.»

I siste instans handler fred ikke om strukturer, men om mennesker. Det er mennesker som holder fast ved håpet og ikke gir etter for motløshet, som opprettholder de fredsstrukturer og -mekanismer som tross alt finnes i dagens verden. «Fredsholdninger» har sitt «utspring i hjertene» hos dem som skaper fred (cf. Matt 5,9).

«Religionen spiller en vesentlig rolle når det gjelder å fremme fredsholdninger og virkeliggjøre forutsetningene for fred. Og den spiller sin rolle mer effektivt når den konsentrerer seg om det som virkelig hører den til: oppmerksomhet og lydhørhet overfor Gud, fremme av verdensomspennende brorskap og utbredelse av en kultur tuftet på menneskelig solidaritet. Bønnedagen for fred som jeg innbød til i Assisi i januar i fjor, omfattet ledere for mange religioner og hadde som siktemål å være et uttrykk for viljen til å fostre fred gjennom å søke fredens spiritualitet og kultur,» skriver paven. Som oppfordrer de forskjellige kirkelige fellesskap til, i løpet av året, «å feire minnet om *Pacem in terris*» med initiativer som gjerne kan være økumeniske og interreligiøse og åpne for alle som lengter etter å «rive ned de murer som skiller dem, knytte fastere den gjensidige kjærlighets bånd, bringe dem til større gjensidig forståelse og føre dem til å tilgi alle som har gjort dem urett» (PiT V, 171). Så langt Johannes Paul IIs budskap til verdensfredsdagen. Et bidrag til fremme av den «enorme oppgave» hans forgjenger trodde på: bedre kår for fred på jord. Mangt gjenstår å gjøre. ●

katolsk tro og naturvitenskapene

AV ARE HUGO PRIPP

Katolsk skepsis overfor visse sider ved dagens naturvitenskapelige forskning kan gi inntrykk av det eksisterer et grunnleggende motsetningsforhold mellom katolsk teologi og tro på den ene side og naturvitenskapelig tenkning og forskning på den annen. Men det er feil! En kort innføring i Den katolske kirkes syn på naturvitenskapelig innsikt og forskning samt eksempler på aktive forskningsmiljøer innen Den katolske kirke, kan derfor være på sin plass.

Innen Den katolske kirke forbindes forskning primært med teologi, filosofi og generelle humanistiske fag, noe som også preger de fleste artikler og foredrag om katolsk tro og kirkeliv. Naturvitenskapelige fag som fysikk, kjemi, matematikk og biologi kan derfor synes å ha liten betydning på katolsk mark. Uten dypere innsikt kan det også lett dannes et inntrykk av at Den katolske kirke er skeptisk til forskning, og at katolsk tro står i konflikt med naturvitenskapelig forskning. Kirkens uttalelser om deler av den nyere bioteknologiske forskningen kan bidra til å oppfatning. Kirkens skepsis f. eks. overfor visse sider ved den bioteknologiske forskningen har vært viktig, fordi den

peker på sentrale etiske problemstillinger knyttet til denne forskningen, men å trekke den konklusjon at Kirken står i opposisjon til moderne forskning, er feil.

Den katolske kirkes syn på naturvitenskap

Teologi, filosofi, språkkunnskap og humanistiske fag er fagområder med stor relevans for kirkes arbeid og virke. Teologien og filosofien er spesielt sentrale områder siden disse fagene gir direkte innsikt og utdyper det felles trosfundament. Språkkunnskap og historie støtter opp om det teologiske arbeidet innen bl.a. bibelforskning og forståelsen av tradisjonens betydning for troen. Klassiske språk som latin og gresk har derfor alltid spilt en stor rolle i katolsk sammenheng. Kunnskap og forskning innen andre humanistiske fag som psykologi, sosialantropologi og statsvitenskap, setter Kirken bedre i stand til å involvere seg i samfunnsproblemer og mellommenneskelige relasjoner. Det er der-

Are Hugo Pripp er dr. scient og forsker ved Institutt for næringsmiddelfag ved Norges Landbrukshøgskole

for naturlig at de nevnte fagområdene preger utdannelsen til våre prester og ordensfolk, samt storparten av publiserte artikler og foredrag om Den katolske kirke.

For dem som i mindre grad har vært opptatt av ovennevnte fagområder, men i stedet har fordypet seg i naturvitenskap, teknikk og teknologi, kan det virke som om Kirkens liv og lære står

Kirkelig skepsis til visse deler av den naturvitenskapelige forskning baserer seg på en generell vurdering av de etiske og moralske aspektene ved denne forskningen.

i motsetning til den naturvitenskapelige tenkning. Det fokus Kirken får for sin holdning til deler av den naturvitenskapelige forskning, f. eks. innen bioteknologi og genforskning, kan underbygge dette inntrykket. Ved nærmere ettersyn finner man imidlertid at det ifølge Kirkens lære ikke er noen konflikt mellom katolsk tro og naturvitenskapelig

teknisk tenkning. Kirkelig skepsis til visse deler av den naturvitenskapelige forskning baserer seg på en generell vurdering av de etiske og moralske aspektene ved denne forskningen, men uttrykker på ingen måte opposisjon eller generell skepsis overfor fag som fysikk, kjemi, matematikk og bioteknologi. Mange vil nok finne det overraskende, men faktum er at på enkelte felter bidrar Den katolske kirke selv aktivt med naturvitenskapelig forskning, og den har, i historisk perspektiv, vært viktig for naturvitenskapens utviklingen.

Den katolske kirkes katekisme har bl.a. følgende å si om forholdet mellom tro og vitenskap: «Selv om troen står over vitenskapen, kan det aldri oppstå noen virkelig uoverensstemmelse mellom dem. Siden det er den samme Gud som åpenbarer mysteriene og skjenker tro, og som har opplyst menneskets sinn med fornuftens lys, kan ikke Gud fornekte seg selv, og heller ikke kan sannhet motsi sannhet. En systematisk forskning innenfor alle grener som følger en autentisk vitenskapelig fremgangsmåte og respekterer de moralske grunnregler, vil derfor aldri komme i virkelig konflikt med troen. Det som hører skaperverket til, og det som hører troen til, har nemlig Gud som felles opphav. Den som ydmykt og utholdende prøver å fravriste naturen dens hemmeligheter, ledes på

et vis – om enn kanskje ubevisst – av Guds hånd, som opprettholder alle ting og gjør dem til hva de er.»

Naturvitenskapelig grunnforskning og anvendt forskning er altså uttrykk for menneskets herredømme over skaperverket. Kirken ser derfor vitenskap og teknologi som verdifulle ressurser når de stilles til menneskets tjeneste, men påpeker videre at de ikke alene kan gi noen fullstendig forklaring på meningen ved livet og menneskets virke. Videre gir Kirken klart uttrykk for at moralske grunnkriterier gjelder for naturvitenskapelig forskning som for alle andre sider ved livet. Vitenskap og teknikk må ha en ubetinget respekt for moralens grunnkriterier, de må tjene menneskets vel og rettigheter i samsvar med Guds plan og vilje.

Et vitenskapelig område som ofte nevnes som eksempel på den angivelige motsetningen mellom tro og naturvitenskap, gjelder spørsmålet om verdens og menneskets opprinnelse. Bibelens beretninger om verdens skapelse kan, sett med fundamentalistiske øyne, synes å stå i direkte kontrast med den naturvitenskapelige tenkning og forskning. Derfor har Kirken viet skapelsesteorien spesiell oppmerksomhet. Ifølge katekismen bør de naturvitenskapelige oppdagelsene om universets alder og dimensjoner og om utviklingen av liv og menneskets tilblivelse, oppmuntre oss til i enda høyere grad å beundre Skaperens storhet og takke Ham for skaperverket og for den intelligens og klokskap Han skjenker vitenskapsmenn og forskere. Disse kan si med Salomo: «Han har gitt meg sikker viten om alt som er, så jeg kjenner universets oppbygning og elementenes virkemåte (...), for visdommen var min læremester, den som har skapt alle ting» (Visst 7, 17-21). En generell interesse for og innsikt i f.eks. naturvitenskapelig forståelse av universets oppbygging og utstrekning, eller av oppbygningen av levende organismers arveanlegg ved sammensetningen av DNA, kan bidra til å styrke og utdype troen. For enkelte kan en slik innsikt gi en vel så stor religiøs opplevelse som rene teologiske betraktninger.

Det pavelige vitenskapsakademi

Naturvitenskapens betydning og det forhold at Kirken mener det ikke kan være noen konflikt mellom naturvitenskap og katolsk tro, har vært drivkraften bak direkte kirkelig engasjement i forskning innen astronomi, fysikk, kjemi, biologi og matematikk. Det viktigste organ for

Kirkens offisielle kontakt til den naturvitenskapelige forskning er *Det pavelige vitenskapsakademi*. Akademiet har sitt grunnlag i *Lincei-akademiet*, som ble grunnlagt i Roma i 1603 av Federico Cesi og var det første rene vitenskapsakademi. Lincei-akademiet oppnådde internasjonal anseelse, men aktiviteten tok slutt etter grunnleggerens død. I 1847 opprettet pave Pius IX et pavelige vitenskapsakademi, det nye Lincei. Pave Pius XI fornyet og rekonstituerte akademiet i 1936 og gav det dets nåværende navn.

Vitenskapsakademiets mål er å støtte fremskritt innen matematiske, fysiske og biologiske vitenskaper, samt studiet av trossmessige problemstillinger knyttet til disse fagenes forskningsmessige fremskritt. Nye kandidater til akademiet blir valgt av akademiet selv ut fra kriterier som faglig ekspertise, banebrytende vitenskapelige forskning og moralsk integritet, og uten å skjele til etnisk og religiøs tilhørighet. Kandidatene velges på livstid gjennom det mandat som er gitt av paven. Flere av Det pavelige vitenskapsakademiets medlemmer har mottatt Nobelprisen på sine respektive fagfelt.

Selv om Vitenskapsakademiet slik vi kjenner det i dag, er et resultat av et pavelig initiativ og står under regjerende paves direkte beskyttelse, har det en svært selvstendig stilling innen Vatikanet. Denne selvstendige stillingen gjør at dets studier i liten grad er påvirket av nasjonale, politiske og religiøse synspunkter. Vitenskapsakademiet er dermed en viktig kilde til objektiv informasjon om vitenskap for Kirkens ledelse. En av akademiets viktigste oppgaver er å organisere symposier som tar opp krysningsspunkter mellom teologi, filosofi og naturvitenskapelig forskning og tekning. Dokumenter fra disse symposiene utgjør en del av Vatikanets offisielle publikasjoner.

Jesuitter i vitenskap

Jesuitterordenen er muligens den orden innen Den katolske kirke som i størst grad har forenet naturvitenskapelig forskning med katolsk tro og teologi. *Jesuitter i forskning* er en organisasjon av jesuittiske vitenskapsmenn involvert i forskning, undervisning, pastoralt og humanitært arbeid innen fysiske og biologiske vitenskaper i mange land. Jesuitter har i over 400 år utført naturvitenskapelig arbeid og forskning på et høyt internasjonalt nivå. De ser sitt arbeid som en del av det «å se Gud i alle ting».

Målsetningen med deres virke er å oppdage og fremlegge 'Guds skaperverks under' gjennom undervisning og forskning. Samtidig som de legger vekt på de positive sidene ved vitenskapen, ønsker de også å finne frem til måter som kan hindre misbruk av vitenskapen. Som de troens menn de er, ønsker de å fremme utviklingen i verden og spesielt hjelpe samfunnets mindre begunstigede. *Jesuitter i forskning* utdypet sin innsikt i evangeliet gjennom vitenskapelig arbeid, og deres oppdrag er å tjene kirke og samfunn gjennom et liv viet vitenskap og teknologi. Gjennom sin forskning kan de få økt forståelse av det guddommelige skaperverk, og på den måten få en særskilt posisjon som brobyggere mellom det naturvitenskapelige verdensbildet og filosofiens og teologiens vinklinger. Jesuitter i forskning samarbeider med forskere med forskjellig kulturell og religiøs bakgrunn

Naturvitenskapelig grunnforskning og anvendt forskning er uttrykk for menneskets herredømme over skaperverket.

Vatikanets observatorium

Vatikanets observatorium, et av verdens eldste astronomiske forskningsobservatorier, har sitt hovedkvarter i paves sommerresidens i Castel Gandolfo og er muligens det mest kjente naturvitenskapelige forskningsmiljøet innen Den katolske kirke. Den første virksomheten innen astronomisk forskning kan spores tilbake til pave Gregor XIII's oppnevning av en komite for å studere de vitenskapelige data og implikasjoner ved kalenderreformen i 1582.

Siden den tid har pave stolen, med forholdsvis stor grad av kontinuitet, bekreftet sin interesse for støtte til astronomisk forskning. Tre tidligere observatorier er blitt opprettet i tilknytning til Vatikanet. Det astronomiske forskningsmiljø innen Kirken nådde sitt høydepunkt i midten av det nittende århundre med forskningen til jesuitten Angelo Secchi. Han var den første som klassifiserte stjernene i samsvar med deres spektra. På bakgrunn av den rike tradisjonen for astronomisk forskning og den langvarige beskyldning om fiendtlighet fra kirkelig hold overfor vitenskapen, opprettet pave Leo XIII i 1891 formelt Vatikan-observatoriet, den gang lokalisert i nærheten av Peterskirken. Flere reli-

giøse ordener, deriblant barnabitere, oratorianere, augustiner og jesuitter, har opp gjennom historien drevet forskning ved observatoriet.

Etter mer enn fire århundrers astronomisk forskning i Peterskirkenes skygge, ble den tiltagende urbane veksten i Roma et problem. Himmelen ble for sterkt opplyst til at fjernere stjerner kunne studeres. Pave Pius XI flyttet derfor observatoriet til dets nåværende lokalisering ved den pavelige sommerresidens Castel Gandolfo, 35 kilometer sørøst for Roma. I løpet av 1930-årene ble to nye teleskoper installert og et astrofysisk laboratorium for spektrokjemisk analyse og utvidede forskningsprogrammer på ulike himmellegemer opprettet. Observatoriet drives i dag av jesuitterordenen.

Det er i dag fortsatt et aktivt forskningsprogram ved observatoriet i Castel Gandolfo, men et stadig voksende Roma har igjen ført til problemer med opplysning av himmelen over observatoriet. Derfor ble det i 1981 opprettet et nytt forskningscenter: Vatikan-observatoriets forskningsgruppe i Tucson, Arizona. Det er ett av verdens største og mest moderne sentra for

observatorisk astronomi. Observatoriets medarbeidere er tilknyttet Arizona-universitetets Steward-observatorium og har dermed tilgang til alle moderne teleskoper lokalisert i Tucson-området. I 1993 konstruerte man, i samarbeid

På enkelte felter bidrar Den katolske kirke selv aktivt med naturvitenskapelig forskning.

med Steward-observatoriet, et svært avansert teknologi-teleskop på Mt. Graham, Arizona, som regnes for et av de mest egnede stedene for astronomiske observasjoner i USA. Teleskopet var det første optiske infrarøde teleskopet og har bidratt med nye teknikker for studier av fjerntliggende himmellegemer. Dette teleskopet har også gjort det mulig å utføre

langsiktig og grunnleggende forskning i regi av Vatikan-observatoriet. Ved siden av den rene observatorisk-astronomiske forskning har observatoriet også en stor meteoritt-samling, som er viden kjent innen astronomiske fagmiljøer

Vatikan-observatoriet er, i tillegg til ren vitenskapelig forskning, også involvert i interdisiplinære studier. Siden bakgrunnen for observatoriet var å bygge bro mellom naturvitenskapen og Den katolske kirke, har studier innen vitenskap, filosofi og teologi inngått som en særegen del av observatoriets aktiviteter siden 1987. Det ble da organisert to interdisiplinære konferanser i tilknytning til pave Johannes Paul II's ønske om å hedre Isaac Newtons banebrytende verk *Philosophia Naturalis Principia Mathematica*, samt å bidra til økt dialog mellom teologi og naturvitenskap. Den første konferansen ble holdt i Krakow, mai 1987 og ble senere fulgt opp med en konferanse ved Castel Gandolfo. Disse konferansene har nå utviklet seg til årlige møter hvor man diskuterer relasjoner mellom naturvitenskap, teologi og filosofi.

Avsluttende kommentar

Ifølge katolsk lære er det, som nevnt, ingen iboende konflikt mellom naturvitenskapelig tekning og forskning og katolsk tro og teologi. Når Kirken enkelte ganger har uttrykt skepsis overfor naturvitenskapelig forskning, gjelder det forskning man har ment ikke var moralsk forsvarlig eller til menneskets beste.

Naturvitenskaplig forskning og teknologi har en meget sentral plass i dagens samfunn. Det er derfor viktig at Den katolske kirke tar aktivt del i denne utviklingen. For å kunne ta aktivt del, er det viktig å ha den nødvendige faglige innsikt og forståelse. Selv om teologi, filosofi og humanistiske fag fremdeles spiller den viktigste rollen innen Kirken, bør den også i fremtiden aktivt knytte an til naturvitenskapelige forskningsmiljøer.

Olivier Messiaen: «Jeg foretrekker oppstandelsen»

AV OLAV EGIL AUNE

Olivier Messiaen feiret Kristi mysterier i sin musikk. Nå, ti år etter komponistens død, spilles han som aldri før. Musikken hans treffer ikke minst dem som – uten helt å vite det – leter etter tro.

Akkurat som Johann Sebastian Bach la inn nervestrengen for sitt århundres musikk, gjorde Olivier Messiaen det også. Selv de som gikk helt andre veger enn sin lærer Messiaen – Karlheinz Stockhausen og Pierre Boulez, for eksempel – bedyrer at de balanserer på Messiaens skuldre for å se videre derfra. Han hadde også det til felles med Bach at han skrev til Guds ære. Og at musikken er full av farger og et vidunderlig, direkte språk som skaper glede. Hele sitt liv trodde Messiaen på gleden. Han gjorde det til gagns.

Denne gleden, som for Messiaen er den kristne gleden, treffer oss som sterkstrøm i tre nyinnspillinger av hans musikk – organisten Olivier Latrys himmelåpnende innspilling av Messiaens komplette orgelmusikk på orgelet i Notre Dame de Paris, videre det visjonære orkesterverket «La Transfiguration de Notre-Seigneur Jésus-Christ» (Vår Herre Jesu Kristi forklarelse) og tonefargeverket «Des canyons aux étoiles...», hvor alle regnbuens farger sirkulerer. Og som dirigenten Myung-Whun Chung gjør til alt det skal være: Et geologisk og astronomisk verk, men først og fremst et religiøst verk, hvor

Messiaen tar oss ved ånden og løfter oss fra ørkenen (canyons) opp til stjernehimmelen. Og enda høyere, som Messiaen selv beskriver – «helt opp til de opp-

standne i paradiset, for å ære Gud i hele hans skapning: Jordens skjønnhet (klippene, fuglesangen), den materielle himmels skjønnhet, den åndelige himmels skjønnhet. Lovprisning og kontemplasjon». Det er makt i disse tonene. Fordi Messiaen trodde på dem. Og det gjør Olivier Latry og Myung-Whun Chung også.

Midt i kirken

Messiaen var knyttet til kirken. Hele sitt liv var han det, uavbrutt. Han vokste opp som kristen, og sier et sted – «de hellige tekstene gjorde sterkt inntrykk på meg helt fra jeg var barn». Som en av de mest sentrale aktørene på den internasjonale musikkarena gjennom store deler av forrige århundre, var det dette han ville uttrykke: «Troen er den viktigste siden ved mitt verk, den edleste, uten tvil den nyttigste, den mest verdifulle, antagelig den eneste som jeg ikke vil angre i min dødstime.»

De andre messiaenske temaene er naturen

*Olav Egil Aune er
kulturredaktør i Vårt Land,
har vært med i St. Olavs
redaksjon siden 1992.*

ST. OLAV HEFTE 4/5, 2003

og kjærligheten. Messiaen godtok ikke at teologien var den eneste vitenskapen som utforsker sporene etter Gud. Musikken gjør det også, derfor insisterte han på å bli kalt teolog – ikke komponist. Men i motsetning til den slags teologi som «fanger», er Messiaens teologi en poetisk holdning. Det er noe annet. Og like legitimt. Det poetiske hjertet, mener Messiaen, har vel så stor mulighet til å erkjenne Gud, som det intellektuelle. Klarhet i meningssammenheng er ikke en av poesiens gaver. Men poesien gir følelse av dybde, innsikt, visjon, språk og musikk. Slik åpner Den hellige skrift seg også, mente Messiaen – og hevdet, gjennom det han gjorde, at Guds ord måtte møtes med samme språk. Gud skal bekreftes, ikke forstås helt ut. Det er forskjellen. Derfor viet Messiaen seg til musikken. Som teolog.

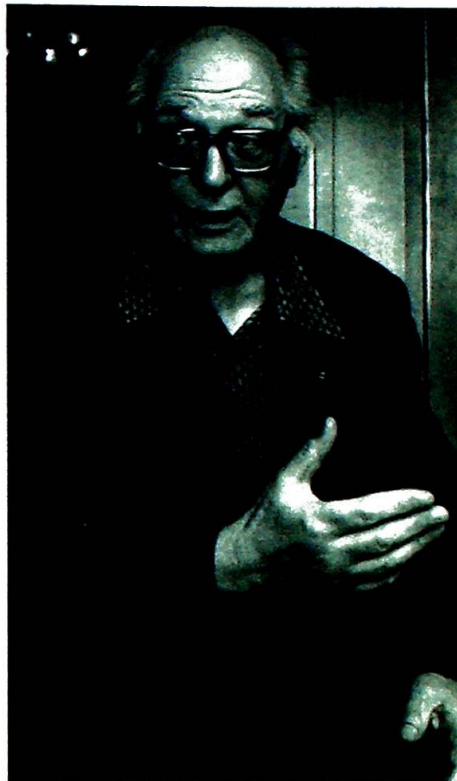
Kroppens behov

Messiaen elsket fugler, fuglene var hans tilflukt. Mens Bartok og Grieg reiste land og strand rundt for å samle folkemelodier, dro Messiaen til skogs for å notere fuglesang. Fløyt for fløyt. «Guds virkelige sangere på jorden», som han sa. Eller: «I mørke stunder, når min maktesløshet og ufullkommenhet overvelder meg i all sin brutalitet og all verdens musikalske uttrykk kjennes som lirumlarum og ikke fortjener innsatsen, da går jeg inn i skogen, ut på markene, opp i fjellene, til sjøen, blant fuglene....det er der musikken gjemmer seg for meg: Fri, anonym musikk, improvisert for gledens skyld. Fuglene er de største artistene».

Svært mye «klok» musikk er trettende, fordi den svarer ikke til kroppens behov. For vi lytter med kroppen, ikke med hodet. Messiaens musikk skaper forventning og glede, antagelig nettopp fordi den svarer til kroppens behov. Den er skrevet og den utfolder seg som noe som er forbundet med verden – enten det er i konsertsalen eller mellom katedralsøyler, hvor den får steiner til å synge. Og likevel ser de ut over verdens begrensninger. Den er fysisk, denne musikken, selv om noen velger å kalle den åndelig. For Messiaen er det to selvfølgelig sider av samme sak, den ene en forutsetning for den andre.

Teolog, ikke musiker

Notre Dame-katedralens mesterorganist, Olivier Latry (som innviet de nye orglene i Oslo Domkirke og på Lillehammer!), velger – i en

Olivier Messiaen (1908 – 1992).
Foto: Lars Flydal.

komplettinnspilling av Messiaens orgelverker – å se musikken som meditasjoner over Bibelens og kirkens sannheter. Slik Messiaen ville ha det.

Messiaen så ikke på seg selv som mystiker, han ville – som sagt – oppfattes som teolog, og ikke være forbundet med mystikerens individualistiske, selvutslettende gudsfordypelse. Messiaens musikk er presis, håndfast i grepet og skal ikke tukles med og gis for mye personlig farge før den mister uttrykket og blir noe annet. Så heller teolog. Olivier Latry er en ypperlig eksponent for nettopp det synet, hans kontemplasjoner avleser barnets enkle møte med det Messiaen ville ha kalt sannheten, den guddommelige sannheten som gjelder oss alle. Midt i all sin vanvittige kompleksitet.

Messiaens orgelverker er – så godt som alle – knyttet tett til gudslivet. Hør bare: «Herrens fødsel», «Det himmelske måltid», «Syv visjoner over den oppstandnes liv», «Meditasjoner over Den hellige treenighet», «Pinsemesse», «Himmelfart». Olivier Latry (som Messiaen raust og med klang kalte «den nye Marcel Dupré») har teknikk til å kaste oss ut i ekstase. Men han overspiller aldri, han er tro mot en

kjøligklar, fransk måte å se Messiaens svære fargepalett på. Fargene blir klarere da, og lyset fra klangerne sterkere. Latry er en rytmikkens trollmann, og en slik trollmann må til for å spille Messiaen, det skal kjennes i kroppen. Utbalanseringen av de hårfine akkordene er et annet kapittel – om de ikke er presise, forandrer fargeklangerne seg til noe annet. Og mister mening.

Latry innrømmer at arbeidet med innspillingen ga ham øyeblikk han ikke trodde det var mulig å oppleve her på jorden. Det merkes i innspillingene – som altså er gjort i et rom der århundrer av trosserfaring lar seg inhalere fra steinveggene.

Inn i katedralen

Som om det ikke var nok, gir Deutsche Grammophon oss mer – en innspilling av det langt sjeldnere «La Transfiguration de Notre-Seigneur Jésus-Christ». Et verk som krever muskler, derfor sjeldent hørt – svært som det er. Her rekvireres fullt orkester, seks horn, seks slagverkere og sju instrumentalsolister, pluss kor på minst hundre, som i de mest krevende passene splittes i 20 forskjellige stemmer. Bare mysterieoperaen Den Hellige Frans av Assisi (som vi fikk en smakebit av i Trondheim under Olavsdagene i fjor), er lengre i lengde og mer mannskapskrevende. Og likevel høres det organisk enkelt ut, som om en enkelt rose slår bladene sine ut og lar dem falle. Slik det må være, når det er «Guds nærvær i seg selv» (Messiaen) det handler om. Messiaen spøkte med at han kjente seg som en middelaldermusiker, en komponist fra middelalderen. Så tåler musikken hans også å lignede med de store byggverkene, katedralene – sterk arkitektur, men fulle av farger og myriader av lysinnkast, sannhet og tro. Myung-Whun Chung og hans sangere og musikere fra Radio France får «katedralen» til å ruve i all sin prakt - vi ønskes velkommen inn i et rom med mange stemmer, mange skygger og stadig skiftende lys. Vi kan vandre rundt. Eller sette oss rolig ned og kjenne etter.

Fra det tomme rom

«Des Canyons aux étoiles» – som Chung og hans virtuost varme orkestermusikere og solister spiller så vi tar det til oss med letthet – er en annen type verk. Messiaen går ørkenfedrene i sporene og lager musikk over påstanden om at bare den som er befridd fra alt, kan ta det første

skrittet mot det, altså mot alt, mot Gud. Derfor starter det i ørkenen, i det golde landskapet hvor bare en ensom horntone holder himmelen oppe. Av og til suser en vind gjennom ørkenen, det er vanlig. Men stillheten er truende her, om det ikke var for spovlerken, Saharas sanglerke, som Messiaen finner en pinne for i det store ødet. En stemme i det store.

Fra dette tomme rom – ørkenen – dytter Messiaen oss til stupet og lar oss se hvor fryktelig den egentlige skjønnheten er når man aner den, men ikke kan bære det man i virkeligheten ser. Fryktelig er vår viten om det som er større, for det kaster så mørke skygger over vår egen utilstrekkelighet. Så stiger det. Teologen Messiaen ser at det vi rusker til på jorden, det har Gud ordnet i sin innerste himmel. Alt er i orden. Og våre liv skal finne tilbake til sitt sanne jeg og sin udelte tilbedelse i oppstandelsen. Det er Messiaens «preken» på dagen for oppstigningen fra ørkenen (canyons) til stjerne (étoiles). Her er mye jubel, skrekkblandet jubel såvel som ren fryd. Usannsynlig mye jubel.

Hvorfor ikke rekviem?

Messiaen ble spurt om hvorfor han, som hadde så sterk tro, aldri skrev et rekviem til minne om de døde – slik Mozart, Fauré, Brahms, Verdi gjorde. Han svarte kort: «Døden? Den eksisterer, men jeg foretrekker oppstandelsen.» I stedet skrev han de svære orkesterverkene «Des canyons aux étoiles» og «La Transfiguration de Notre-Seigneur Jésus-Christ».

I troen på «Gud av Gud, lys av lys, sann Gud av den sanne Gud.»

Olivier Messiaen:

Komplette orgelverker

Olivier Latry på orgelet i Notre Dame de Paris

DG 471 480-2/Universal (6 cd'er)

Olivier Messiaen:

La Transfiguration de Notre-Seigneur Jésus-Christ
Solister, kor og orkester fra Philharmonique de Radio France, dir:

Myung-Whun Chung

DG 471 569-2/Universal (dobbel-cd)

Olivier Messiaen:

Des canyons aux étoiles...

Roger Muraro (piano), Jean Jacques Justafé (horn),
Orchestre Philharmonique

de Radio France, dir: Myung-Whun Chung

DG 471 617-2/Universal (dobbel-cd)

«ansvaret hviler også på dem som tier»

FRA VATIKANETS HEMMELIGE ARKIV: EDITH STEINS OPPFORDRING, 1 1933,
TIL PAVE PIUS XI OM Å TA TIL ORDE MOT JØDEFORFØLGELSENE

Det har lenge vært kjent at Edith Stein (1891-1942) – jødiskfødt filosof som ble katolikk og karmelittnonne – i 1933 henvendte seg til pave Pius IX med bønn om at han offentlig måtte fordømme jødeforfølgelsene i Tyskland. Selve henvendelsen og ordlyden har man hittil ikke kjent til. Men den 18. februar i år – tre dager etter at de deler av Vatikanets hemmelige arkiv som dekker forholdet mellom Vatikanet og Tyskland i tiden 1922-39 var blitt åpnet for innsyn – presenterte tysk presse og TV teksten i Steins brev.

Brevet er inntrengende, personlig og nærmest profetisk: Den «hatets sæd» nazistene i årevis har spredt, har nå «begynt å spire», derfor håper ikke bare jødene, men også «tusener av trofaste katolikker i Tyskland og verden over» at «Kristi kirke vil heve sin røst for å demme opp for dette misbruket», skriver Edith Stein. Hun «frykter det verste for Kirkens anseelse om denne tausheten vedvarer ytterligere».

Kort om Edith Stein

Før vi tar for oss brevet og dets umiddelbare bakgrunn, en kort påminnelse om Edith Steins egen skjebne. Hun ble født i 1891 i Breslau, dagens Wrocław, dengang en tysk by, nå polsk. Hennes mor var dypt troende jøde, Edith selv oppga sin jødiske tro allerede før hun ble voksen. Edith var lynende begavet og tilhørte den første kvinnegenerasjon i Tyskland som hadde anledning til å få akademisk utdanning. Hun tok sin filosofiske doktorgrad med utmerkelse,

ble assistent hos filosofen Edmund Husserl, fenomenologiens far, og siktet mot en universitetskarriere, men ble, sine fremragende filosofiske arbeider til tross, stoppet på grunn av sitt kjønn. Adgang til studier var én ting, kvinnelige universitetslærere noe annet! Venner og tilfeldigheter – i den grad de nå var tilfeldigheter – bragte henne etterhvert til katolsk kristentro. Det avgjørende vendepunktet kom da hun leste den hellige Teresa av Avilas selvbiografi. Hun blir døpt nyttårsdag 1922, høsten 1933 kan hun endelig, etter lang ventetid, pålagt av hennes skriftefar, trå inn i karmelittordenen, orden Teresa selv hadde stiftet. Hun innhentes av nazistenes jødeforfølgelser og dør i gasskammeret i Auschwitz, antagelig den 9. august 1942. Den 1. mai 1987 ble hun saligkåret av pave Johannes Paul II; i 1998 ble hun innlemmet blant kirkens helgener. Hun er også en av Europas vernehelgener, sammen med Katarina av Siena og Birgitta av Vadstena.

Bakgrunnen for brevet

Så til brevet til pave Pius XI. At ordlyden nå er blitt kjent, skyldes at Vatikanet nylig besluttet å åpne for innsyn i dokumenter som ellers er underlagt 70 års sperregrense. Pave Johannes Paul II har selv forordnet åpningen, og bakgrunnen er de vedvarende anklagene om pave Pius XIIIs angivelige taushet og unnfalighet overfor jødeforfølgelsene. Pius, med borgerlig navn Eugenio Pacelli, ble valgt til pave i 1939, og dokumentene fra hans embedstid, han døde i 1958, omfattes fremdeles av 70-årsregelen. Men Pacelli var en sentral skikkelse allerede under Pius XIs pontifikat: Fra 1920-29 var han pavelig nuntius, sendemann, i Tyskland og fra 1930 Pius' statssekretær og altså en av de hovedansvarlige for Den Hellige Stols diplomati. Det var Pacelli som forhandlet frem konkordatet med Hitler i 1933, som sikret Tysklands katolske kirkes indre rettigheter, men samtidig la bånd på dens bevegelsesfrihet i forhold til naziregimet.

Men da Edith Stein skrev sitt brev, var Pius XI fremdeles pave. Det maskinskrevne brevet er udatert, men et ledsagende brev fra Steins skriftefar og åndelige veileder, erkeabbed Raphael Walzer o.s.b., er datert 20. april i 1933. Brevet må være skrevet kort før, det fremgår bl.a. av de hendelser og omstendigheter Stein viser til.

Så til året 1933 og den direkte bakgrunnen for Steins brev til paven. I januar 1933 var Hitler kommet til makten, og kort etter oppfordret USA og England til boikott av tyske varer. Hitler svarte den 1. april, med radikal boikott av jødiske butikker og foretagender, ofte med voldelige midler. Denne boikotten er den ytre foranledning for Edith Steins brev. Men hennes bekymringer går dypere: Hun peker på nazistenes farlige propaganda, deres ordforfalskning, misbruk av kristen terminologi og av selve kristenavnet. «Alt det som har skjedd og som skjer daglig, utgår fra en regjering som kaller seg «kristen,» klager Stein i brevet. Ikke lenge etter, i august 1933, forkynte da også Hitler overfor sine «Gauleitere» at «vi skal selv bli en kirke». Partiet skal bli den nye «vesensmidte» for Tysklands «gudstroende». Med den politiske makten i sine hender, skulle nazistene nå erobre folks sinn og sjel, via bl.a. språket.

Brevet

Den klarsynte og dypt troende Edith Stein ser, bedre enn de fleste, hva som truer. «Våren 1933

bestemte Edith Stein seg for å henvende seg til paven, Pius XI,» skriver Mette Nygård i en artikkel i boken *Edith Stein. Filosof og mystiker* (Emilia forlag 2000). Og Nygård fortsetter: «Kanskje noe godtroende ville hun reise til Roma og be om audiens for å gjøre ham oppmerksom på jødernes situasjon i Tyskland, og også på hvilke konsekvenser Hitlers antireligiøse politikk ville komme til å få for Tysklands kristne. Men siden hun hadde avlagt privat lydighetsløfte, konsulterte hun sin skriftefar, som rådet henne fra det, slik at hun nøyde seg med å skrive et brev til paven i stedet.»

Et manende og uvanlig følelsesladet brev til henne å være:

Hellige Far!

Som et barn av det jødiske folk, som ved Guds nåde har vært barn av Den katolske kirke i elleve år, tillater jeg meg overfor Kristenhetens far å uttrykke det som tynger millioner av tyskere.

I mange uker har vi sett ting skje i Tyskland som er en hån mot enhver rettferdighet og menneskelighet, for ikke å tale om nestekjærlighet. I flere år har nasjonalsosialismens ledere preket jødehat. Siden de nå har fått regjeringmakten mellom hendene og har bevæpnet sine tilhengere, deriblant beviselig forbryterske elementer, har denne hatets sæd kommet frem i dagen. At overgrep har forekommet, ble nylig innrømmet av regjeringen. Vi kan ikke danne oss noe bilde av omfanget siden den offentlige opinion er blitt kneblet. Men å dømme etter det som er blitt meg bekjent gjennom personlige bekjentskaper, dreier det seg ikke på noen måte om enkelte unntakstilfeller. Etter press fra stemmer i utlandet har regjeringen gått over til «mildere» metoder. De har offentliggjort en parole om «at intet hår skal krummes på jødernes hoder». Men gjennom sin boikotterklæring – ved at de fratrar mennesker deres økonomiske eksistensgrunnlag, deres borgerlige ære og deres fedreland – har de drevet mange til fortvilelse. I de siste ukene har jeg gjennom private meddelelser fått vite om fem selvmordstilfeller på grunn av disse forfølgelsene. Jeg er overbevist om at det

«Er ikke denne guddommeliggjørelse av rase og statsmakt som daglig bankes inn i massene over radio, ensbetydende med åpent kjetteri?»

dreier seg om et allment fenomen som kommer til å kreve mange flere ofre. Man kan beklage at disse ulykkelige ikke lenger har den indre styrke til å bære sin skjebne. Men dette ansvar faller likevel i høy grad på dem som har drevet saken så vidt. Og den faller også på dem som tier.

Edith Stein 1891–1942.
Bildet er tatt i 1920.

Alt som har skjedd og som fortsatt skjer daglig, utgår fra en regjering som kaller seg «kristen». Ikke bare jødene, men også tusenvis av trofaste katolikker i Tyskland – og verden over, vil jeg tro – har i ukevis håpet at Kristi kirke vil heve sin stemme for å demme opp for dette misbruket. Er ikke denne gud-

dommeliggjørelse av rase og statsmakt som daglig bankes inn i massene over radio, ensbetydende med åpent kjetteri? Er ikke utryddelseskampen mot jødisk blod en fornærmelse mot vår Frelser, den aller helligste jomfrus og apostlenes menneskelighet? Står ikke alt dette i rak motsetning til hva vår Herre og Frelser gjorde, som til og med ba for sine forfølgere mens han hang på korset? Og er ikke dette en sort plett på dette hellige års historie, som skulle være et frendens og forsonings år?

Alle vi som er Kirkens trofaste barn, og som betrakter forholdene i Tyskland med åpne øyne, frykter det verste for Kirkens anseelse hvis tausheten varer lenger. Vi er overbeviste om at denne taushet i det lange løp ikke vil være i stand til å kjøpe fred med den nåværende tyske regjering. Kampen mot katolisismen blir foreløpig bare ført i det stille og i mindre brutale former enn mot jødedommen, men den er ikke mindre systematisk. Om kort tid kommer det ikke lenger til å finnes katolikker som innehar

embeter hvis de ikke uforbeholdent støtter den nye kurs.

Ved Deres hellighets føtter, idet hun ber om Deres apostoliske velsignelse, (håndskrevet) *Dr. Editha Stein*, dosent ved det tyske institutt for vitenskapelig pedagogikk,

Münster i W. Collegium Marianum.

(Offentliggjort i tidsskriftet *Die Zeit*, 18. Februar 2003)

Intet svar

Kort tid etter at Edith Stein hadde sendt sitt brev, undertegnet Vatikanet konkordatet med den tyske regjeringen. «Edith fikk ikke noe svar på sin henvendelse,» skriver Nygård i den nevnte boken fra 2000, «men etter noen måneder fikk hun pavens velsignelse for seg og sin familie i posten, slik at hun forstod at han måtte ha mottatt hennes brev. 'Men jeg undres om han ikke av og til måtte minnes mitt brev, siden alle mine spådommer er gått i oppfyllelse,' skrev hun i begynnelsen av krigen, kanskje med en viss bitterhet,» noterer Mette Nygård.

Fire år etter Edith Steins manende henvendelse, sendte Pius XI riktignok ut encyklikaen *Mit brennender Sorge*, den første og eneste encyklika skrevet på tysk; den ble langt på vei smuglet inn i Tyskland og lest høyt fra katolske prekestoler. Prisverdige sider til tross var encyklikaen ikke det svar Stein hadde tryglet om. Med konkordatet av 1933 i bakhånd protesterer paven mot nazistenes manglende respekt for gjeldende avtaler om kirkens rettigheter, den påtaler gjentatte overtramp og overgrep og stempler nazismen som en klart antikristen ideologi, men tar ikke opp jødeforfølgelsene spesielt.

Hva om Pius hadde etterkommet Edith Steins oppfordring? Om et klart og fordømmende paveord hadde kunnet vekke samvittighetene og endret historiens gang, blir kun spekulasjoner. Men at et slikt ord fra «kristenhetens far», som Edith Stein tryglende skriver, hadde tjent den katolske kirke og kristen tro til ære, er hevet over tvil.

UKJ

skriftemålet - en gave

AV JOSEPH MULVIN O.P., ST. DOMINIKUS KLOSTER, OSLO

I Markus-evangeliet, kapittel to, leser vi hvordan Jesus helbredet et helt menneske, både hans kropp og hans sjel. Da den lamme mannen ble firt ned gjennom taket, så Jesus at mannen trengte behandling for sine fysiske plager, men han så mye mer: Han skjønnte at mannen også hadde behov for åndelig hjelp, og han valgte å starte der.

Jesus begynte helbredelsen av den lamme med å gi ham tilgivelse for hans synder. Hvorfor det?

Ikke for å antyde at mannens synder var den egentlige årsaken til hans sykdom. Heller ikke fordi den lamme mannen var en større synder enn alle andre. Jesus mente bare å gjøre det klart at synd også er sykdom, en sykdom vi påfører vår sjel. Med andre ord: Jesus skiller ikke mellom kropp og sjel. Han betrakter begge deler som to sider av samme sak: nemlig menneskelig lidelse.

Det er i tråd med dagens holistiske syn på helse. Jesus mener at hele mennesket trenger legedom. Både tilgivelse og helbred ligger ham på hjertet.

Fordi han visste at han ikke alltid kom til å bli værende på jorden på synlig vis, ga Jesus sine etterfølgere evnen til å tilgi. På den måten er Kirken, som manifesterer Guds nærvær i tiden, i stand til å formidle hans tilgivelse til generasjon etter generasjon. Det var etter sin oppstandelse at Jesus ga apostlene denne makten. Han sa til dem: Motta den Hellige Ånd. Om dere tilgir noen deres synder, er de tilgitt. Om dere holder dem fast, så er de fastholdt» (Joh 20,22). Retten til å tilgi synder i hans navn er en av de største gavene Jesus har gitt sin Kirke.

Vi har alle behov for å synliggjøre, med ord og tegn, det som skjuler seg i vår sjel. Vi har også behov for synlige bevis for på Guds tilgivelse. Vi har behov for å se, å høre, å forstå at han har tilgitt oss. Det er ikke nok for oss bare å tenke at slik er det.

Men skriftemålet er mye mer enn en sjelesørgerisk samtale. Åndelig veiledning kan skje,

hvis den skriftende ønsker det. Men det er ikke en nødvendig del av skriftemålet. Når jeg skriver, er det først og fremst fordi det er sakrament. Det betyr at Jesus på en spesiell måte er nærværende og virksom i sin Kirke, gjennom prestens person. Her forvalter Kirken med guddommelig autoritet et sakrament, et nådemiddel som aldri vil svikte oss. Det er totalt uavhengig av prestens personlige evner, hans kvalitet eller hellighet. Alt Herren ber om er at vi oppriktig angriper vår synd og er fast besluttet på ikke å gjenta den.

Dette sakramentet, denne nådegaven, fordrer ærlig selvransakelse. Men vi må holde fast på det essensielle, nemlig at Jesus ikke kom for å dømme oss, men for å frelse oss. Det er ikke alltid lett!

Men vi forringer ikke vårt eget menneskeverd når vi innrømmer synd eller skyld. Jo nærmere vi kommer Guds kjærlighet, desto bedre innser vi at vi ofte kommer til kort. Først da profeten Quesada så Gud, ropte han at han var en mann med urene lepper.

Når jeg ser tilbake på mine tretti år som prest, kan jeg si at det mest gripende jeg opplever, er hver gang jeg ser hvordan Herrens kjærlighet blir formidlet gjennom denne frelsende nådegaven. Det er en ubegripelig gave som Gud så gjerne vil gi oss. I dagens verden er jeg mer

Retten til å tilgi synder i hans navn er en av de største gavene Jesus har gitt sin Kirke.

enn noensinne overbevist om betydningen av nettopp dette sakramentet.

Det er riktignok sant, det som mange sier, at skriftemålet en gang ble altfor rutinemessig. Folk gikk til skriftestolen med den samme liste gang på gang. I dag er det veldig mange katolikker som ikke feirer botens sakrament. Det er trist! Hvordan kom vi til å kaste ut barnet med badevannet?

Hvorfor ikke ta fatt igjen? Jeg vil anbefale alle å skrifte omtrent to ganger hvert år. Nå er

det fastetid. Det er en utmerket anledning til å erfare Guds nåde i forsoningens sakrament.

Skriftemålet er ikke en upersonlig vareoppstilling over våre synder. Det er et møte med Jesus selv, som gir sin tilgivelse, slik at vi kan gå videre i vårt liv som frie Guds barn.

Den lamme mannen i evangeliet stod opp, tok båret sin og gikk ut. Når Gud tilgir oss, blir vi fri fra vår fortid. Også vi kan gå videre i takknemlighet og med fred i hjertet.

Anne Legreid:

Det er et mysterium
hva synd formår
når den transformeres
til bevisst rapport for Gud
i skriftemål.
Selv uten anger,
ja, kanskje nettopp da,
skapes dette voldsomme spenn
i sjelen
som tar tid å strekke seg
for å favne og
bringe til sluttet sirkel,
som en sol
som en hostie
som evigheten
Gud omslutter meg med
på veien til ham.

Juan Diego – første indianske helgen

AV MAY-LISBETH MYRHAUG

Juan Diego ble helgenkåret av pave Johannes Paul II 31. juli 2002 i Mexico by, først og fremst i nærvær av flere tusen indianere fra de ulike folkegruppene i Mexico. Han var blitt saligkåret 6. mai 1990. Hans festdag er 9. desember, den dagen Guds hellige Mor åpenbarte seg for ham. Helgenkåring av Juan Diego kan sees som et tegn på solidaritet med alle indianerne i Mexico. Paven avsluttet sin tale slik: «Høyt elskede Juan Diego, 'Ørnen som taler', vis oss veien til Den sorte jomfru av Tepeyac (som hun også kalles), for hun er en kjærlig og tålmodig mor som leder oss på vår vei til Gud.»

Hvem er Juan Diego ?

Juan Diego ble født i 1474, og hans indianske navn er Cauhtlatontzin, som betyr «Ørnen som taler». Det er vanlig i urfolksammenheng verden over å bli oppkalt etter fugler, da man mener at fugler fra tidenes morgen er i besittelse av uendelig visdom.

Juan Diego tilhørte nahuatfolket i Mexico, en av mange urfolksgrupper i landet. Etter at

munken Toribio de Benavente hadde drevet misjon i dette området, konverterte Cauhtlatontzin sammen med sin kone Malintzin til den kristne tro. Begge tok et kristent navn, han Juan Diego og

hun Maria Lucia. Hun døde i 1529, og Juan Diego flyttet deretter til sin onkel, Juan Bernardino, i Tolpetlac.

Juan Diego gikk regelmessig til den hellige messe og til trosundervisning. Men en dag opplevde han noe som preget ham og forandret hans liv for alltid: Guds hellige Mor åpenbarte seg for ham i gestalt av en indianerpike, kledd i deres tradisjonelle drakt. Og hun talte til ham på hans eget språk, *nahuatl*. Hun sa: «Jeg er Jomfru Maria», og hun ba ham gå til biskopen og fortelle at han måtte bygge et tempel til hennes ære på toppen av fjellet Tepeyac. Hun sa videre at hun, under navnet Vår Frue av Guadeloupe, ville hjelpe og trøste de indianske folkene. Dette budskapet brakte Juan Diego til biskop Juan de Zumarraga. Biskopen trodde ikke på at en fattig indianer kunne få en slik åpenbaring, og ba ham komme med tegn på at Guds Mor virkelig hadde åpenbart seg for ham.

May-Lisbeth Myrhaug er utdannet sykepleier, har magistergrad i religionshistorie; tidligere leder for Justitia et pax i Oslo Katolske Bispedømme og medlem av St. Olavs redaksjon.

Tre dager senere åpenbarte hun seg for Juan Diego igjen. Hun ba ham gå til toppen av fjellet Tepeyac, hvor han ville finne roser fra Castilla, som vanligvis ikke vokste på dette stedet. Rosene skulle han bringe til biskopen som et tegn på at det var hun som hadde sendt ham. Juan Diego hadde sin *tilma*, sin kappe, med seg, og han pakket rosene inn i kappen. Da han ankom biskopens hus, åpnet han kappen, og rosene falt ut. På innsiden av kappen var det trykt inn et bilde av Guds Mor – det bildet vi i dag kjenner som Vår Frue av Guadeloupe.

Biskopen ble overbevist om at Juan Diego talte sant og lot bygge et kapell på Tepayac. Juan Diego flyttet senere til et rom nær kapellet med det hellige bildet av Vår frue av Guadeloupe. Han døde 30. mai 1548, 74 år gammel og er en av de mest populære helgener i hele Latin-Amerika. Han har betydd mye for den indianske selvfølelse og for identiteten som urfolk.

Den 9. desember 2002 ble festen for den hellige Juan Diego for første gang feiret med nærmere 30.000 pilegrimer til stede i basilikaen Vår Frue av Guadeloupe. Kardinal Rivera ledet en prosesjon fra basilikaen til Juan Diegos helligdom, som var blitt velsignet av paven i forbindelse med helgenkåringen.

Vår Frue av Guadeloupe

Allerede i 1736 ble Vår Frue av Guadeloupe proklamert som vernehelgen for Mexico og i 1910 for hele det amerikanske kontinent. Især for indianerne har hun vært en høyt elsket og nærværende gestalt, som alltid har vært der som mottaker av deres fortvilelse, smerte, håp og kjærlighet. Det at Guds hellige Mor åpenbarte seg i skikkelse av en indiansk jente, og at det bildet hun etterlot av seg selv på Juan Diegos kappe, har trekk av en indiansk kvinne, har hatt overmåte stor betydning for alle indianere: De ser det som en bekræftelse på at de er Marias barn som hun har omsorg for.

For folkene i Mexico har Vår Frue av Guadeloupe en enestående betydning.

Helligdommen for Vår Frue av Guadeloupe ligger i dag midt i Mexico by, på samme plass som den gamle basilikaen fra 1500-tallet, som var i bruk til midten av 1900-tallet.

Vår Frue av Guadeloupe er i dag den største

Mariahelligdom i hele verden og blir hvert år besøkt av 20 millioner pilegrimer. Den 12. desember 2002 var det 471-årsjubileum for Vår Frue av Guadeloupe, og over 1,5 millioner mennesker var samlet på fjellet Tepeyac. I sentrum av basilikaen er Juan Diegos *tilma* med bildet av Vår Frue av Guadeloupe. Hans kappe blir fremdeles undersøkt av eksperter, men de har ennå ikke kunnet løse gåten om hvordan Marias bilde er kommet på tilmaen.

Vår Frue av Guadeloupe.

Hvorfor først nå?

Mange har stilt spørsmålet: Hvorfor ble Juan Diego først helligkåret nå, 454 år etter sin død? Rektor ved Urbana-universitetet i Roma, fader Fidel Gonzalez Fernandes, svarer slik: Det er tre grunner. Først at lover og regler for kanonisering først ble etablert under pave Urban VIII, mer presist i 1635. Dernest at den spanske krone gikk imot helgenkåring, og den siste grunnen var at Juan Diego var en fattig indianer. Før var det i hovedsak store ordensgrunnleggere som Ignatius av Loyola (1491-1536), jesuitterordenens grunnlegger, store misjonærer som Frans av Xaver (1506-1552), også han jesuitt, og store mystikere som Teresa av Avila (1515-1582), karmelittnonne, som ble helgenkåret.

Vi skal være klar over at det ennå på 1500-tallet var store diskusjoner om indianerne var mennesker, og om de hadde en sjel. Indianerne hadde ikke noe menneskeverd ifølge makthaverne, og de ble trakassert og fornedret.

Dominikanerpater og senere biskop i en kort periode av Chiapas i Mexico, Bartolomé de Las Casas, kjempet på 1530-tallet en lang kamp for indianernes rettigheter og menneskeverd. Her kan vi se linjen frem til en av dagens dominikanere, frigjøringsteologen Carlos Alberto Libanie Christ, kalt Frei Betto, i Brasil. Han har selv indiansk bakgrunn og har arbeidet for gatebarn i San Paulo, for de fattig og undertrykte og

for menneskerettighetene i hele sitt voksne liv. For dette ble han fengslet mange ganger av det tidligere diktaturregimet i Brasil. I dag er han spesialrådgiver for den nyvalgte presidenten Luiz Inacio de Silva, kalt Lula, som på kort tid

er blitt meget populær, ikke bare i Brasil, men også i andre land i Latin-Amerika.

Frei Betto har vært mange ganger i Norge (han ble intervjuet av St. Olav i 1991), og da på Lunden kloster i Oslo, hvor jeg selv fikk lære ham å kjenne. Et fascinerende menneske. Han gav meg en indianerfløy-

te som tegn på at vi to som representanter for urfolk, hører sammen: Han indianer og jeg same.

Kirkens rolle i Mexico.

Mexico er et mangefasettert og flerkulturelt land. Foruten spansk tales det 55 ulike indianske språk. Indianerne utgjør ca. 15 millioner av en befolkning på ca. 100 millioner. Ni av ti meksikanere er døpt katolsk. Hver tredje innbygger i Mexico lever i ekstrem fattigdom, mens en liten gruppe blir rikere og rikere.

Den kristne tro kom til Mexico fra Spania på 1520-tallet. Det var i hovedsak dominikanerne, fransiskanerne og jesuittene som misjonerte i de indianske områdene av landet, og de hadde en annen holdning til indianerne enn kolonimakten. Disse ordenene har alltid stått på de fattigste og undertrykte side i de indianske områdene.

I 1531 da kolonimakten herjet som verst, fikk indianerne en guddommelig trøst. Guds hellige Mor åpenbarte seg for en indianer og gav dermed alle indianere en verdighet og tro på seg selv som menneske. Denne åpenbaringen har hatt stor betydning for urfolket i Mexico, for her viser Maria at hun er en av dem.

Den religiøse tradisjonen i Mexico bærer en uvurderlig skatt av riter, symbolhandlinger, rollespill og dans. Kirkeåret er full av fester og minnedager. Den 12. desember er festen for Vår Frue av Guadeloupe, den viktigste festen ved siden av påskefesten. Forberedelsene begynner allerede 40 dager før selve festen. Ikonet av Vår Frue av Guadeloupe bæres rundt fra hjem til

hjem. Når ikonet ankommer et hjem, blir det bedt rosenkransbønn og sunget Maria-hymner. For folkene i Mexico har Vår Frue av Guadeloupe en enestående betydning. Hun gir liv, ømhet, beskyttelse og kjærlighet. Hun står for selvstendighet og politisk frihet. Hun er alles mor.

Den store utfordringen i Mexico er de indianske folkenes situasjon, ikke minst når det gjelder menneskerettigheter. Mest konfliktfylt er det i delstaten Chiapas. Kirkens pastorale arbeid i dette området har vært organisert i basismenigheter ut fra modellen «se – bedømme - handle». Det innebærer en refleksjon over egen virkelighet, bedømmelse av denne virkeligheten ut fra Guds ord i Bibelen og så handling i tråd med dette.

Arbeidet har blitt ledet av biskop Samuel Ruiz, som snakker indianerspråkene *tzeltal* og *tzotzil*. Sammen med prester og diakoner har han forsøkt å bevare den indianske kulturen og dermed styrke indianernes identitet. Biskop Riuz har levd et liv i dyp solidaritet med de fattige og undertrykte. Det skapte derfor stor uro i Chiapas da en annen biskop, biskop Raul Vera, ble flyttet til et annet bispedømme. Også han hadde, som biskop Samuel Ruiz, arbeidet for å tilpasse forkynnelsen og det pastorale arbeidet til de indianske forutsetningene. Denne «inkulturasjon», som det kalles, av evangeliet, er blitt understreket av de viktige latinamerikanske bispekonferanse-møtene i Medellin, Colombia, i 1968 og i Puebla, Mexico, i 1979, hvor prioriteringen av arbeidet for de fattige og undertrykte ble formulert.

Den katolske kirke arbeider for menneskerettighetene på ulike plan. På slutten av 1980-tallet ble flere sentre for menneskerettigheter opprettet. Et av disse er Centro Fray Bartolomé de Las Casas i bispedømmet San Cristobal de Las Casas i delstaten Chiapas. Sjefen for Centro PRODH i Mexico by, jesuittpater Edgar Cortez s.j, sier at kirken har en vesentlig innflytelse på arbeidet med de menneskelig rettigheter siden den er landsdekkende. Men dette senteret har med jevne mellomrom vært utsatt for trakasseringer, innbrudd og mordtrusler.

Mary Robinson, som leder FNs menneskerettighetsarbeid, sa ved sitt besøk i Mexico i 1999 at landet har lang vei å gå innen diskrimineringen av indianerne opphører og menneskerettighetene respekteres.

...ennå på 1500-tallet var det store diskusjoner om indianerne var mennesker, og om de hadde en sjel.

bok- omtale

Hellighet og seksualitet

Veslemøy og Erik Guldager:
Skabt i Guds billede.

En sammenfatning af katolsk lære om ægteskab og kønsliv,
Queenswood forlag 2001,
skrevet på dansk, 67s.

Ekteskapet er det siste av Kirkens offisielt erklærte sakramenter. De teologiske årsakene for dette er bl.a. problemene med å relatere ekteskapet direkte til Kristi liv og gjerning på samme måte som våre øvrige sakramenter. Dette problemet løser forfatterne av *Skabt i Guds billede. En Sammenfatning af katolsk lære om ægteskab og kønsliv* på en interessant måte: Den hypostatisk union (foreningen av uforenlige elementer) av menneske og Gud i Kristus blir for dem et forbilledlig uttrykk for det fellesskap som utgjør midtpunktet for det ideelle kristne ekteskap. Videre blir Kristus også fremstilt som et forbilde for åndelig fruktbarhet. Menneskelig kjærlighet fremtrer derfor som et kall til – gjennom ekteskapets fellesskap – å være åndelig fruktbar på samme måte som Kristus er det.

Samtidig fremstilles menneskelig kjærlighet i en tvetydig rolle i denne boken. Innledningsvis fordømmes nåtidige bilder av kjærlighet og troskap som «forenkling og verdsliggjøring av kjønnslivet», senere henvises det til menneskelig kjærlighet på følgende måte: «Sådan stråler Kristus, verdens lys, på Skapelsens

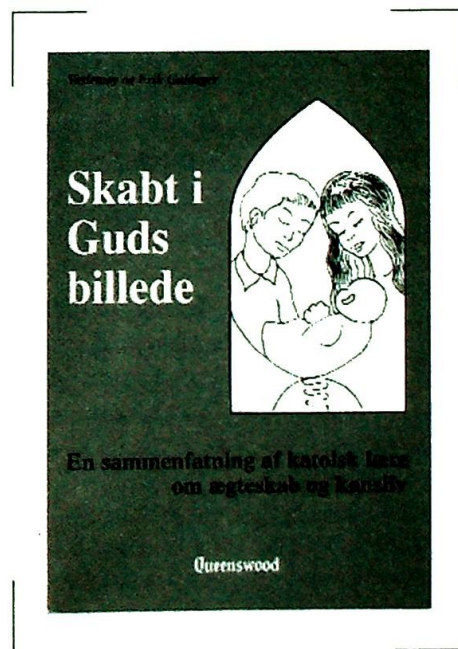
høydepunkt. Hans makt og kjærlighet og ære gjennomtrenger skapningen og danner hans likhet alle vegne. Intet sted er bildet så klart og sant og direkte og uforstyrret som i den menneskelige kjærlighet og kjønnslivet.» Plutselig virker det altså som om fortegn endres, og menneskets kjærlighet er modellen som Gud jobber ut fra og åpenbarer seg gjennom.

Denne tvetydigheten i teksten – om menneskelig kjærlighet omtales slik den er, eller slik den burde være – skaper usikkerhet hos meg som leser. Forholdet mellom vår tids «forenkling og verdsliggjøring» og den opphøyede kjærligheten i et sant kristent ekteskap, som forfatterne fremstiller som henholdsvis kjærlighetens forfall og dens redning, blir dermed utydelig. Det gjør at

boken feiler noe i sitt hovedanliggende, som er å styrke forståelsen av seksualitet og samliv som noe hellig. Dessuten virker en så skarp begrepsmotsetning lite nyansert og uegnet når det gjelder å takle dagens utfordringer angående seksualitet og samliv i kristen sammenheng.

Mange vil nok også reagere på den ukritiske bruken av stereotypiske kjønnsroller basert på det tradisjonelle skjemaet 'Kristus – mann – aktiv' og 'Kirken – kvinne – passiv'.

Mangel på nyanser reagerer jeg også på når forfatterne refererer til Kirkens lære om ekteskap og kjønnsliv som uforandret gjennom historien. Her savner jeg en nødvendig sondering mellom de uforanderlige verdier og idealer som Kirkens lære er fundert på,

og deres historiske uttrykk gjennom frelseshistorien. Tradisjonelt har katolsk teologi sett forplantning som det primære legitimerende formål for seksualiteten, mens forholdet ektefellene imellom, altså kjærligheten dem imellom, har spilt en tilsvarende liten rolle. Og selv om moralteologiens far, Alphonsus de Liguori (1696-1787), foreslo at seksualakten i et kristent ekteskap var moralsk dersom bare ett av disse formål var tilstede, er det først i det 20. århundre at teologien setter «forenende formål» på lik linje med forplantning. Denne endringen, som utgjør en betydelige oppvurderingen av seksualitetens betyd-

ning for forholdet mellom ektefellene, kommer tydeligst til uttrykk i Paul VI's encyklika *Humanae Vitae*, hvor forplantning og forening blir omtalt som to likestilte og nødvendige sider ved seksualakten (§12). Siden 1960-årene har vi så bivånet en svær fremvekst av teologi som underbygger en åndelig oppfatning av kjønnslivet. I en kirkelig tradisjon som ofte har fokusert på sølibatet som et nødvendig middel for helliggjørelse, har dette vært en spennende utvikling å følge.

Det er i bokens første kapittel vi finner ekteparet Guldagers forsøk på å presentere en teologi for

ekteskapet. Resten av boken inneholder utdrag av sentrale tekster fra Det annet Vatikankonsil, pave Paul VI, pave Johannes Paul II og Den katolske kirkes katekisme (norsk utgave kom i 1994). Teksten er skrevet i en oppbyggelig språkform og baserer seg på en metafysisk forståelse av forening og fruktbarhet hentet fra Vincent Wilkin's bok *The Image of God in Sex* (1954). Forfatterne kunne med hell oppsummert kildematerialet fyldigere; til tider virker teksten vel konsentrert, og språket blir dermed noe tett og proklamerende.

Brynjolv Norheim jr.

Under Pontius Pilatus

Teoretikerne vil bombe Bagdad til fred
Teoretikerne tenker ufredstanker i årtier
Teoretikerne er alle mot den ene «Antikrist»
Teoretikerne tror krig kan bli rettferdig

Politikerne reiser med fred i munnen
Politikerne tenker gamle tanker og teorier
Politikerne har en horisont på fire år
Politikerne ser jøder, kristne og muslimer

I åndens verden er alle skapt av samme vesen
I åndens verden gråter engelskarene over oss
I åndens verden nedskrives hvert hjertesukk
I åndens verden tilgir Herren den som gjør bot

Vend om i tide og trå ikke din fiende ned
vend om og kjøp et ekstra brød til ham
Vend din spade i jorden og del din grøde
Vend din illusjon om at noe menneske er din fiende.

Bodil Sakshaug

presse- klipp

GI OLJEOVERSKUDD TIL IRAK
«Jeg tror ikke at de som planlegger en mulig krig er tilstrekkelig klar over hvor mye sivilbefolkning i kryssilden vil lide,» sier generalsekretær i Norges Røde Kors, Jan Egeland i intervju med Røde Kors-bladet *Tankekurs*. «Røde kors har rett og plikt til å synge ut til maktøverne i alle land fra Bagdad til Washington om behovet for å unngå nye lidelser for Iraks 24 millioner mennesker.» Egeland mener Norge bør «ta noen av de anslagsvis 24 milliarder kroner vi har tjent på økt oljepris i forbindelse med Irak-krisen og gi dette til flyktninger og konfliktofre. Setter vi av én milliard kroner til dette arbeidet, setter vi av mindre enn fem prosent av det vi har tjent».

Røde Kors tar ikke stilling til partene i konflikten: «Vi tar parti for konfliktofrene. Vi vil arbeide for at Norge satser der Norge har forutsetninger for å spille en rolle – nemlig på det humanitære området,» sier Egeland. «Det er et enormt paradoks at Stortinget bevilget like mye penger på seks F16-fly i etterkant av militæraksjonen i Afghanistan som de bruker på humanitære organisasjoner i det samme området.»

TANKEKORS

**AFGHANISTAN: MER KVINNE-
FIENDTLIG ENN ANTATT?**
USAs krig mot Taliban-regimet i Afghanistan ble markedsført og feiret i mediene som en stor seier for kvinners frihet og rettigheter;

til dels også brukt for å dekke over at man ikke hadde hatt særlig hell med å oppspore lederne for Bin ladens Al Qaida-nettverk i selve Afghanistan. De viktigste terroristene er hittil blitt funnet i den frie verden, i Europa og Nord-Amerika, de fleste er internasjonalt aktive islamistiske ekstremister som ikke kommer fra Afghanistan.

Hvordan det står til med menneskerettigheten i Afghanistan under Kabul-regjeringens styre, fremgår av en fersk beretning fra den amerikanske menneskerettsorganisasjonen *Human Watch*: «I mange områder er Taliban-lederne erstattet med krigsherrer og høye embedsmenn med lignende innstilling til kvinner som den deres forgjengere hadde.» Det har uten tvil vært fremskritt hva gjelder kvinners tilbakevenden til skolevesenet og arbeidslivet, men man finner også en økende kvinnefiendtlig undertrykkelse. Forakten for kvinner later til å være dypt kulturelt forankret og må overvinnnes på andre måter enn ved militære felttog.

GiG

SE ALLTID HELE MENNESKET
«Det viktigste jeg tar med meg fra arbeidet i Kirkens Bymisjon og inn i arbeidet som justisminister, er alltid å se hele mennesket,» sier justisminister Odd Einar Dørum i et intervju med *Diakonos*, organ for Det Norske Diakonforbund. «Det er å vite hvor sterke de kreftene er som er inne i mennesket,

til å holde fast i håpet og skape noe, selv i de mest fortvilte situasjoner. Man skal holde fast ved evnen til å tåle og respektere mennesker som ytre sett lever under fornedrende vilkår. Kort sagt alltid beholde respekten for mennesket og menneskets verdighet uansett ytre forhold.

Det betyr ikke at det alltid går godt, det vet vi. Men det betyr at jeg har med meg en ballast som gjør det lettere for meg å se de krefter som gir liv, og som gir mening til liv. Samtidig har jeg med meg en meget sterk erfaring om hvordan systemer både kan hjelpe og knuse mennesker. Det betyr at jeg er særlig opptatt av hvordan store og små systemer hjelper mennesker og holder fast på evnen til å samarbeide,» sier Dørum.

DIAKONOS

SAMMEN OM FELLES UTFORDRINGER!

I stedet for å fokusere på det som skiller, bør jøder og kristne samarbeide om å møte de utfordringer begge de to trosretningene står overfor i dagens verden. Det sa Paris' erkebiskop, kardinal Jean-Marie Lustiger, under et møte i New York nylig mellom jøder og kristne. Han la ikke skjul på «de sår og den urett» den katolske kirke har påført jødene, og sa at fortidens lidelser og «til tider radikale uenigheter» ikke var visket ut eller overvunnet. Men «mistenkeligheten og bitterhet er borte», og gjensidig respekt har endelig åpnet for ekte dialog.

Lustiger, født i 1926 i en ikke-praktiserende jødisk familie, ble kristen i tenårene. Hans mor ble drept i Auschwitz. Med til New York hadde Lustiger en gruppe yngre franske prester, som holder på med bibelstudier på høyere nivå. En god investering i fremtiden å la unge katolske forskere få et ukelengt opphold for å bli kjent med jøder ved New Yorks universiteter og seminarer, sa kardinalen.

Dagens rasjonalisme, som kritiserer all tro ut fra et ateistisk eller deistisk ståsted, er blant de ting både jøder og kristne blir konfrontert med, og som de kan «møte» i fellesskap. Innsats for menneskerettigheten er et annet område: Mange islamske samfunn ser FNs menneskerettighetserklæring som et biprodukt av den vestlige kultur, og her kan kristne og jøder samles om «den felles hastesak» å peke på det rasjonelle grunnlaget for disse rettighetene. Moralske spørsmål

knyttet til moderne vitenskap og til maktutøvelsen i samfunnet er også viktige «samlende» saker. «Verden og dens anliggender stiller ustanselig samvittigheten overfor formidable spørsmål,» sa Lustiger. «Dyptloddende samtaler mellom jøder og kristne, fri for polemikk og det følelseladete og forankret i den felles bakgrunn, trengs i dag mer enn noensinne for å hjelpe menneskeheten til å finne veien til fred og harmoni, til beste for alle,» sa kardinal Lustiger. CNS

FØRSTE KIRKEBYGG I QATAR
Regjeringen i det arabiske emiratet Qatar har gitt tillatelse til byggingen av en katolsk kirke, opplyser politiske kretser i hovedstaden Doha. Den blir landets første kirke. Det skal bygges et katolsk senter med kirke og rom for arrangementer. I november 2002 etablerte Vatikanet diplomatiske forbindelser med Qatar, det tredje

landet på Den arabiske halvøy, etter Bahrain og Kuwait med slike forbindelser. Over 90% av Qatars 800.000 innbyggere er muslimer, 45.000 er gjestearbeidere, hovedsakelig fra Filippinene, India og andre asiatiske land. Landet har fire katolske prester. KI

INDONESIA: RELIGIONER TIL VERN OM UFØDT LIV

I Indonesia har katolske, muslimske, buddhistiske, hinduistiske og protestantiske religiøse ledere sendt ut en felles erklæring der de fordømmer abort og regjeringens forslag til liberalisering av abortloven. Det betyr at alle landets fem offentlig anerkjente religioner er med på protesten. «Vi står sammen om en klar avvisning av abort og oppfordrer alle deler av samfunnet til å verne om livet fra innfangelsen av,» heter det i erklæringen. Nåværende Helselov fra 1992 tillater kun abort dersom morens liv er i fare, men regjeringens revisjonsforslag går ut på å utvide adgangen til legal abort. CiG

ÅRETS FASTEAKSJON: «VÅRT DAGLIGE BRØD»

Temaet for årets katolske fasteaksjon er «Vårt daglige brød». Det er Den nordiske bispekonferanse som fastsetter temaet, som er felles for de fem nordiske landene. Inntektene fra årets aksjon går til prosjekter i Bolivia (et større vannprosjekt), Uganda (bl.a pådriverarbeid og «talsmannsarbeid» for «rettferdig handel») og på Filippinene (menighetsbasert sosialt utviklingsprogram).

«Gi oss i dag vårt daglige brød» er den fjerde bønn i Fader Vårt, bønnen Jesus selv lærte oss. I dag finnes det millioner på millioner av mennesker i denne verden som ber denne bønningen om morgenen, og som ikke vet om de vil kunne spise seg mette den dagen. De setter sitt håp til at Gud vil sørge for dem,» skriver G. Petros i CaritasINFO. «Når vi rike i Norge ber bønningen, så er det en protest i det vi sier: Vi lar oss ikke lure til å tro at vi trenger siste mote i klær for å leve godt, vi trenger ikke de dyreste syklene eller skiene. (-) Bønningen kaller oss til å gi videre og dele med andre av de materielle og åndelige goder, ikke av tvang, men av kjærlighet, slik at de som har rikelig, kan komme andres nød i møte. (-) Jesus sier ikke 'gi meg i dag', men han sier 'gi oss', som uttrykker paktsforholdet: Vi er Hans og Han er vår og for oss. Du skal ikke tenke og si meg eller mitt, men oss og vårt.»

HVORFOR KATOLIKK?

Nylig konverterte Ola Tjørhom, professor ved Misjonshøgskolen i Stavanger, til den katolske kirke. På spørsmål fra Stavanger Aftenblad om hvorfor han har valgt å bli katolikk, svarer Tjørhom: «Jeg har alltid opplevd meg selv som veldig lite from. Har hatt behov for å sanse troen, det har ikke vært nok som pietismen innførte, å sanse troen, eller som liberalere sier, ha troen i huet eller nøtta. I den katolske kirke bærer den ytre formen den indre meningen. Under gudstjenesten utspiller det seg et mangfold, et drama – troen er mye mer forankret i det vi gjør.»

IGJEN FREDSPRISKANDIDAT

Pave Johannes Paul II er foreslått til Nobels fredspris 2003 sammen med 155 andre enkeltpersoner og organisasjoner, opplyser den nor-

ske Nobelpriskomiteé. Paven har i de siste årene stadig vært foreslått som kandidat. I fjor fremhevet han seg særlig ved å ta initiativet til det internasjonale fredsmøtet i Assisi, og i tillegg kommer tallrike diplomatiske initiativer for å bevare freden i Irak-konflikten. Prisivinnerens navn bekjentgjøres i oktober.

Komitémedlem Gunnar Stålsett, luthersk biskop av Oslo, sa i 2001 at paven ikke ville få noen fredspris på grunn av Kirkens motstand mot kondomer i kampen mot aids. «Den nåværende romerskkatolske teologien er en som fremmer døden heller enn livet», sa Stålsett i august i fjor. Men Stålsett er nå ute av komitéen sammen med Gunnar Berge og Hanna Kvanmo; nye medlemmer er Kaci Kullmann Five, Ole Danbolt Mjøs og Berge Furre. ❧

HYRDEBREV OM BARNE- OG UNGDOMSARBEID

«Våre ungdommer får ofte høre at de er Kirkens fremtid. Dette kan forstås både riktig og galt. Det blir galt når vi anser Kirken bare som en organisasjon som driver langsiktig medlemsrekruttering,» skriver biskop *Gerhard Schwenzer* i et to-siders *Hyrdebrev om Kirkens barne- og ungdomsarbeid*, offentliggjort på Ungdomsdagen den 2. mars. Vi er «kalt til å være redskaper for Guds helligjørende virke i verden (-) Vi er alle Kirke for hverandre og gjennom oss vil Gud møte våre dagers mennesker. Så enkelt er det. men er vi oss dette bevisst?» spør biskopen. I hyrdebrevet, som retter seg både til voksne og unge, roser biskopen den store innsatsen fra mange hold innen dagens barne- og ungdomsarbeid. Men fordi «ungdommen er Kirkens fremtid» i den forstand at «fremtidens Kirke kommer til å være svært avhengig av dem som er unge i dag», ønsker biskopen «at barne- og ungdomsarbeid blir et satsningsfelt for vårt bispedømme fremover. I den forbindelse inviterer

vårt Pastoralråd og Norges Unge Katolikker til et seminar fra 8. til 10. august».

Gjennom en rekke konkrete spørsmål – fra det rent organisasjonsmessige til konfirmantundervisning til hvordan man skal formidle kirkens rike liturgi og bønnelivstradisjon til barn og unge – ønsker hyrdebrevet å stimulere alle involverte «til å disku-

tere disse tingene i forkant av seminaret, og derved bidra til en utvikling og forbedring av dette arbeidet på lokalplan.» Omtrent samtidig med hyrdebrevet la Pastoralrådets Arbeidsgruppe for barne- og ungdomsarbeid frem en 30-siders *Urredning om Kirkens barne- og ungdomsarbeid*, som skal tjene som arbeidsdokument under sommerens seminar.

DANMARK: «KATOLSK ORIENTERING» GJENNOM 150 ÅR

I år feirer Danmarks katolske kirkeblad, *Katolsk Orientering*, sitt 150-årsjubileum. I en artikkel i KO forteller Jørgen Bredholt «litt av historien bak Skandinavias eldste og fremdeles sprellevende katolske tidsskrift». Det første nr. utkom søndag 2. oktober 1853 og het *Skandinavisk Kirketidende for catholske Christne*; sitt nåværende navn fikk kirkebladet i 1975, etter diverse navneendringer. Siden 1975 sendes bladet gratis til alle Danmarks katolske husstander. Ved 50-årsjubileet i 1902 het bladet *Nordisk ugeblad for katolske Kristne*, og i det første «festsmykkede farvelagte nr. av Ugebladet, kan man lese om de første vanskelige år for det nye katolske tidsskrift», skriver Bredholt. «Det var slett ikke så like til. Dette å utgi et katolsk tidsskrift i Danmark bare fire år etter innførelsen av religionsfriheten ved junigrunnloven i 1849 ble av mange følt som en voldsom provokasjon i 1853. Hvor leserbrev og andre tilkjennegivelser i dagens blad hovedakelig vedrører uenighet om forhold innen den lokale kirke eller verdenskirken, så var temaet i siste halvdel av 1800-tallet et helt annet. Her var det karske svar på 'urimelige angrep' fra Folkekirken side på trykk og i taler, som fylte opp spaltene.»

I 1898 fikk man et supplement til Ugebladet i form av nytt tidsskrift, *Katholikken*, redigert av den nylig konverteret forfatteren Johannes Jørgensen. «Her var målet krystalklart uttalt,» skriver Bredholt og siterer fra målsettingen: «Å søke i alle ting og overfor alle det katolske standpunkt og fastholde og hevde dette klart og uten forbehold. Overfor litteratur, kunst og sosiale forhold, offentlige stemninger og tilstander vil *Katholikken* se tingene slik de må se ut i en kristens øyne. At *Katolikkens* dom jevnlig vil komme til å avvike fra tidens og motens dom er noe som kan forutses, også av den som ikke er begavet med noen spådomsånd.» Denne programklaring «levde man i så høy grad opp til at biskop von Euch allerede i 1902 måtte anmode Johannes Jørgensen om å stanse utgivelsen og dermed stoppe den stadig heftigere polemikk – hvilket da også skjedde.»

I løpet av de 150 årene har bladet hatt 22 redaktører med gjennomsnittlig «levetid» på fem år, redaktører som «daglig har slitt og slept for å få neste nummer utgitt», som Bredholt skriver. Noen i denne «kongerekke» har imidlertid hatt mange år i redaktørstolen. Rekordene har «pater Wuyts O.Præm som fra 1975 og hele 23 år frem var den myndige leder av *Katolsk Orientering* – og det i den slett ikke alltid lette periode etter det 2. Vatikankonsil», skriver Bredholt.

ISRAEL:**KRISTNE SØKER NY ROLLE**

Kristne legfolk i Israel har dannet en komite som skal fremme vennskap og interreligiøs dialog. Det er to av Jerusalems melkittiske kristne som står bak initiativet. De kristne utgjør «mindre enn to prosent av Israels befolkning, men vi ønsker å kunne vise til at 'se her, dette er hva vi kristne har å bidra med'», sier gruppens ledere. Gruppen ønsker å aktivisere de kristnes innsats i samfunnet, fremme dialogen med islam og styrke samarbeidet mellom kirken og de politiske ledere i landet. CATHOLIC HERALD

Pavens bønneintensjoner i mai

*At vanskeligstilte barn
og de som har viet sitt liv til å
hjelp dem, alltid må finne hjelp
og støtte hos Maria, livets Mor.*

*At den Hellige Ånd må fornye
iveren hos Asias lokale kirker
etter å spre evangeliet over hele
kontinentet.*

i juni

*At troende med offentlig
ansvar alltid må fremme og for-
svare respekten for de
menneskelige
verdier som evangeliene og
Kirkens sosiallære rommer.*

*At Indias kristne, ut fra sine
ulike tradisjoner, må drives til å
vitne om enhet og fellesskap
i den ene Ånd.*

NY DIKTSAMLING FRA PAVEN

Boken «Romersk triptykon», poetiske «meditasjoner av pave Johannes Paul II», ble tilgjengelig i Polen den 6. mars. Boken er på rundt 40 sider og blir samtidig utgitt på CD, hvor en skuespiller fra Kraków leser diktene. Boken utgis på et lite forlag, i første omgang i et opplag på 200.000. Boken inkluderer håndskrevne sider av paven og fotografier. KI

FORTJENT MEDALJE!

Sr. Intemerata van der Heyden CSA er tildelt Kongens fortjenstmedalje i sølv. Tildelingen kom etter søknad fra Sekretariatet for kvinnelige ordenssamfunn i Norge (SKON), støttet av St. Hallvard menighet og Fransiskushjelpen, Oslo, samt biskopene Jon Willem Gran og Gerhard Schwenzer. Hun får utmerkelsen bl.a. for sin store innsats for ensomme eldre i Oslo gjennom fire årtier. I anbefalelsesbrevet fra Fransiskushjelpen heter det bl.a. «Med dyp respekt for sine medmennesker er hun blitt et høyt elsket menneske både av de eldre ensomme og av oss som kollegaer. Vi vet ikke om et menneske som fortjener denne medalje mer enn sr. Intemerata.»

Sr. Intemerata vendte tilbake til sitt hjemland Nederland i mai 2002 etter over 50 års innsats i Norge. Hun tilhører Antonius-søstrenes kongregasjon (Congregatio Sancti Antonii = C.S.A.) og var den siste fra denne kongregasjonen som virket her til lands. Overrekkelsen av medaljen foretas av biskop Gerhard Schwenzer torsdag 24. april. Markeringen åpner med messe i St. Hallvard kirke kl. 12.00.

EU-ANERKJENNELSE**«VIKTIG FOR KIRKEN»**

Det er, ifølge Vatikanets statssekretær kardinal Sodano, særlig tre grunnleggende punkter Vatikanet ønsker innarbeidet i den Europa-grunnloven som er under utarbeidelse. Og de tre punktene er viktigere enn at loven skal inneholde

henvisninger til Gud og til Europas religiøse arv, hvor viktige de to aspektene enn er, sa Sodano. Det første punktet er «juridisk anerkjennelse av kirker og religiøse fellesskap», inkludert retten til fritt å organisere seg i tråd med egne statutter og mål. Det andre gjelder «sikring av kirkers og religiøse fellesskaps særlige identitet» ut fra anerkjennelse av det de har å bidra med i samfunnslivet. Det tredje punktet: EUs lovverk må respektere nåværende juridiske status for de trossamfunn som er representert blant medlemslandene.

Ifølge ferske statistikker identifiserer 81 % av de 15 medlemsstatene og de ti «på ventelisten» seg på en eller annen måte med kristendommen. «Å utelukke denne faktoren,» sa Sodano, «vil være å konstruere et Europa uten å ta hensyn til Europa.» Giscard d'Éstaing, tidligere fransk president, leder arbeidet med EU-grunnloven. Frankrike er imot å inkludere Guds navn og Europas religiøse røtter i grunnloven.

THE TABLET

UTVIDET**KATOLSK-JØDISK DIALOG**

Det pavelige råd for kristen enhet, som ledes av kardinal Walter Kasper, synes stadig mer dynamisk. Av historiske grunner har rådet også ansvaret for offisielle katolske relasjoner med jødene, og nylig kunne man notere en ny milepæl: I begynnelsen av mars fant historiens første offisielle dialogmøte mellom den katolske kirke og Israels overrabbiner sted, den høyeste autoritet innen jødedommen i Israel. Hittil har messeparten av den katolsk-jødiske dialogen vært ført med amerikanske jøder, «så dette er et viktig skritt mot en utvidelse av samtalen», skriver John L. Allen i amerikanske *National Catholic Reporter*. «Enkelte jøder har forsiktig antydnet at de amerikanske jødene ikke alltid ser tingene slik iraeliske jøder gjør.» NCR

(Redaksjonen avsluttet 18. mars)

blikk på tiden

Den gang da. . .

Det ble ingen fart på influensaen denne vinteren, selv om avisene truet med den. I stedet ikke bare truer krig i Irak: Når dette leses, tør sirene ha ult en stund i Bagdad. I slike tider får man gripe trøsten hvor man aner en flik av den – i en avledende trivialitet eller et uventet smil. Forleden fant vi en slik flik i en gulnet årgang 1900 av St. Olav, den gang et ukeblad som, ganske rørende urealistisk, var ment å dekke norske katolikkers totale informasjonsbehov! Under «udenlandske etterretninger» for 16. februar står bl.a. følgende:

Den bekjendte ubehagelige gjest ved navn «influenza», som allerede flere gange før har været aarhundredets skræk, holder atter sit seierstog gjennom alle land med en hær af sygdomme i sit følge, dels som forbud for den truende misère, dels som efternøler af samme. I Munchen var ved denne maanedes begynnelse op til 60.000 mennesker, eller vel 13 % af befolkningen, angreben af epidemien. Den grasserer ligeledes i Berlin, i Madrid, i Lissabon, i Rom og Venedig og paa mange andre steder. I enkelte huse betaler samtlige familiemedlemmer paa en gang, eller den ene efter den anden, sin tribut. Selv kraftige, kjæmpesterke mennesker og vejr-faste karle føler om morgenen en ubehagelig tomhed i hovedet, de

fryser og gyser lidt af kulde over hele kroppen, og efter nogle timer har influenzaen taget fodfaste hos dem og vil ikke mere vige, før patienten har hvilet sig ud en uge eller flere og underkastet sig en regelret svedekur. Vi ønsker, at våre læsere maa blive forskaanede fra den kjedelige epidemi, som nu atter krever sine ofre i Europa i massevis. – Ogsaa kardinal Steinhuber, den forhenværende rektor for kollegium Germanicum i Rom, er syg af influenza.

Lettet trykket litt, om så bare for et øyeblikk?

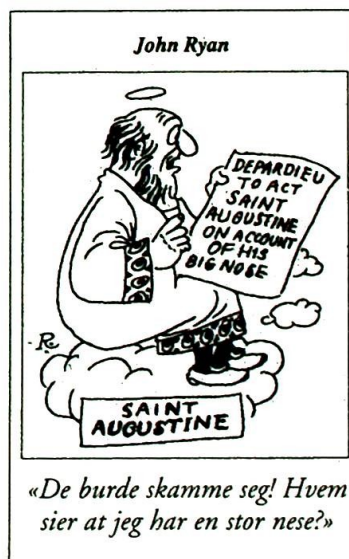
Søndagsskole for det 21. årtusen?

Så til litt fastere føde. «Første gang jeg kastet meg ut i Augustins tekster, følte jeg rent umiddelbart hvor treffende og moderne han var. Jeg, som i et tyvetalls år har gått i psykoanalyse, fant plutselig igjen mine egne spørsmål, min søken etter sannhet, etter ærlighet – etter svar på tilværelsens 'hvorfor'.»

Hvem som sier dette? Den franske stjerneskuespilleren Gérard Depardieu. Katolikk ifølge dåpsattesten, men, som mange av sine landsmenn, uten synderlig tilknytning til kirken ut over det. Og likevel: «Suget» var der fra unge år av. «Troen rørte seg i meg uten at jeg riktig visste det selv,» sier Depardieu til fransk katolsk presse. Han søkte et åndelig holdepunkt og

fant det etterhvert hos forfatteren Jean Giono og i et sitat fra den ortodokse klassiker *En russisk pilgrims bekjennelser*. «Det bønnfallende 'Herre Jesus, forbarm deg over meg' slo ned i meg, jeg gjentok det stadig. Ordene ble noe jeg kunne henge all min engstelse på. Jeg var full av åndelig hunger, uten å vite det.»

Et møte med pave Johannes Paul i jubileumsåret 2000 ga retning. «Les den hellige Augustins bekjennelser,» anbefalte paven. Og tilføyde: «Forøvrig ligner du på Augustin – han hadde også stor nese, ifølge samtiden!» Depardieu kastet seg ut det og fant umiddelbart en åndsfrende i denne romersk borger født i Thagaste i 354. Kirkefaderen med fortid som

hedning og fortaapt sønn, «rørte mitt innerste», «hans søken etter Gud viste meg min egen skrøpeligheit og minnet meg om det jeg selv hadde opplevd i de mest eksistensielt rystende øyeblikk i mitt eget liv.»

Via Algeries president Bouteflika – Hippo, Augustins bispesete, lå i dagens Algerie – kom Depardieu i forbindelse med André Mandouze, den betydeligste augustinkjenner på franskspråklig mark. Mandouze er selv fra Algerie, et muslimsk land som ikke uten stolthet begynner å oppdage denne inspirator fra landets førislamiske tid. Mandouze satte Depardieu på ideen: en turné med Augustin-tekster på plakaten Umiddelbar tilslutning fra skuespilleren, heftet som han var på helgenen: «Et menneske våger å lovprise deg» ble navnet på det nye «roadshow».

Første stopp er Notre Dame-katedralen, klokken fire om ettermiddagen 9. februar i år, med Paris' kardinal, Jean Marie Lustiger, i kirkebenken. Flere tusen har troppet opp! Lange køer foran kirkedøren denne regnfulle søndagsettermiddagen, og ikke alle fikk plass. Noen hundre står ute i regnet og lytter til høytalerne – i en og en halv time! Depardieu formidler tekstene, Mandouze – en gammel mann – kommenterer. Forklarer at Augustin ikke er en av disse klassiske konvertitter som målbevisst søker troen; hans vei var lang og kronglete. Begeistret applaus, forteller pressen dagen etter.

Etter Notre Dame har turen gått hit og dit i Frankrike. Til kirker, moskeer og synagoger hvor de to har formidlet noe samtiden er sulteforet på: den lyttende stillhet og det lysende ord. «I stillheten forbereder man seg på ordene,» forklarer

Depardieu for tilhørere før han tar fatt på Augustins egne ord for å være, som han sier, en slags fergemann for ordet som lyser og opplyser. Uten stillhet kan verken øret eller hjertet høre. Og det som har med ærefrykt og Gud og tro å gjøre, hører man best med hjertet, med hjertets spesielle intelligens, sier Augustin-Depardieu.

Hvordan får man samtiden i tale? Eller snarere: Hvordan får man den til å lytte? Da vår hjemlige skuespiller Svein Tindberg for noen år siden løftet først Markus-evangeliet og så Apostlenes gjerninger ut av liturgiens, for mange stengte, rom, strømmet titusener til for å oppleve kjent og ukjent fra Bibelen – i utradisjonelle former. Mesteren og hans læresvenner i mesterlig fremførelse. Og nå fulle hus i Frankrike for Augustin-Depardieu og for det urolige hjerte som «våger å lovprise».

«En søndagsskole for det 21. århundre, for dem med en viss distanse til religion og tro, men med spørsmålene i behold?» undrer ukemagasinet *Christ in der Gegenwart*, som har merket seg evenementet i Notre Dame: en regnfull søndagsettermiddagen flokker flere tusen til kirke til uvant tid og uvant program og formidler. Kirkens trauste og trofaste søndagsrutiner er uunnværlige holdepunkter, men kan også bli en sovepute og et hinder for til tider å våge det kreative og ukonvensjonelle, «hellige eksperimenter», som også trengs. Og som er noe ganske annet enn eksperimenter med det hellige! Er man modig og ikke redd for å iscenesette det gamle spørsmålet om Gud som det stadig nye, bevegende og mulighetsfylte i livet, da «treffer» man de ettertenksomme, de søkende, de urolige.

Dem kristendommen ikke kan være foruten, om den ikke vil stivne.

Litt skrudd?

Det våres i liene, og snart ruller fotballen igjen. Og, skal vår nåværende pave ha sagt, blant de uviktige tingene i verden er fotballen viktigst. Montro hva han ville sagt til følgende fra Nils A. Eggen, ikke ukjent Rosenborg- og landslagstrener, da han takket av i fjor? «Jeg er fascinert av Det nye testamentet som lærebok i etikk. Matteus kapittel 7, vers 12, ikke sant. Du kan ikke komme lenger enn Jesus,» sa Eggen, ifølge et gulnet klipp fra Stavanger Aftenblad. «Han ofret alt for laget ved å korsfeste seg og stå opp igjen etter tre hviledager. Han er den ultimate lagspiller.»

Både ja og nei, Eggen! Men først den språklige mølje: å «korsfeste seg» er både grammatisk og i praksis en umulighet – man får det ikke til på egenhånd! Trosbekjennelsens «korsfestet under Pontius Pilatus» står fremdeles til troende. Vi er umiddelbart og jublende enig i at «du kan ikke komme lenger enn Jesus», men stusser hva lagspillet angår (hviledagene lar vi hvile!). Joda, Jesus ofret alt for laget! Det er bare den hake at «laget» var uendelig mye større enn både Rosenborg, Brann og Lyn og hele førstedivisjon i norsk fotball til sammen! Det omfattet hele menneskeheten – fra første til siste divisjon. Faktisk var Jesus – politisk ukorrekt da som nå, og derfor til trøst og utfordring for stadig nye generasjoner – mest opptatt av bunnlagene!

Glad påske, tross alt!

REDAKSJON: Unni Klepper, Joynt (ansvarshavende redaktør),
Olav Egil Aune, May-Lisbeth Myrhaug, Brynjulv Norheim

FASTE MEDARBEIDERE: Bernt Eidsvig, Liv Greni, Gunnel Vallquist

REDAKSJONSRÅD: Liv Blikrud, Petter Bruce, Tove Bull,
Arne Fjeld o.p, Nils Heyerdahl, Ingrid Joys, Susanne Kjekshus Koch,
Pål Kolstø, Egil Mogstad, Else-Britt Nilsen o.p.

REDAKSJONENS ADRESSE: Akersveien 16, 0177 Oslo. Tlf.: 23 21 95 48 (redaksjonen)/
23 21 95 00 (ekspedisjon og adresseforandring). Fax.: 23 21 95 43. E-post: tidsskriftet@katolsk.no

ABONNEMENT: Årsabonnement kr. 220,- (Norge)/ kr. 230,- (øvrige europeiske land)/
kr. 250,- (andre verdensdeler). Bankgiro: 6022.20.13073

Design: Roger Jensen. Trykk: Viking Grafisk Digital AS

ISSN 0802-6726

**St.
OLAV**

BOKHANDEL AS
AKERSVEIEN 14, 0177 OSLO
TLF 23 21 95 55 FAKS 22 36 02 63
E-post: bokhandel@katolsk.no
www.katolsk.no/bokhandel

St. Olav bokhandels medarbeidere ønsker dere en god påske !

Frans av Assisi-figur i støpt tremasse: Kr. 525
Fuglelysestaker: Kr. 225 og 259.

HUSK: VI HAR OGSÅ PÅSKELYS TIL PRIVATBRUK
****EGG OG ANNEN PÅSKE/VÅR-PYNT***

***MANGE FINE GAVER TIL VÅRENS KIRKELIGE BEGIVENHETER (DÅP,
1.KOMMUNION, FERMING, BRYLLUP)***

ÅPNINGSTIDER: 10.00 - 17.00 (10.00 - 14.00)

Porto betalt ved
innleveringen P.P.
Norge/Norvege

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

I denne kolde forårsnat
står jo det gamle krat
så frønnet af de år, som gik
og gik og går, på denne plads i livet sat
i dette sted af livets nat
hvor lys nu brænder efter dem,
der har befolket dette rum
af en ufattelig livets sum.
Hvor er de nu
de sover nok,
endnu en tid, mens lyset stiger
– mod Dine riger.
O, tal til os og vær os nær.
Vi har dig meget, meget kær.

Fra Hør jordens råb – salmer og kjærlighedsdigte
av Ole Sarvig. Dansk Gyldendal 1982

REDAKSJON

Olav Kjekshus, leder

Olav Kjekshus, red. kontor

Olav Kjekshus, ansvar.

Olav Kjekshus, ansvar.

Olav Kjekshus, ansvar.